

VADLĪNIJAS UN IETEIKUMI
SABIEDRĪBAS VIRZĪTAS VIETĒJĀS
ATTĪSTĪBAS
STRATĒGIJAS IZSTRĀDEI
2023.-2027.gadam

Šīs vadlīnijas ir sagatavotas ar mērķi sniegt ieskatu un atbalstu vietējām rīcības grupām (turpmāk - VRG) un zivsaimniecības vietējām rīcības grupām (turpmāk - ZVRG) sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju izstrādē. Vadlīnijas ir izstrādātas saskaņā ar 2022. gada 16. augusta MK noteikumiem Nr. 509 “Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju 2023.-2027. gadam sagatavošanai un īstenošanai”, Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģisko plānu 2023.-2027. gadam, Programmu zivsaimniecības attīstībai 2021.-2027. gadam. Tāpat ir izmantoti teritoriju attīstības plānošanas pamatprincipi. Vadlīnijas sniedz ieteikumus, piemērus, Latvijas un citu valstu labo praksi sabiedrības virzītas vietējās attīstības (turpmāk - SVVA) pieejas ieviešanā. Vadlīnijas nav uzskatāmas par “vienīgo un obligāto risinājumu” SVVA stratēģiju izstrādei, tās sniedz ieteikumus un aicina VRG tās pielāgot savu teritoriju situācijai un apstākļiem.

Šo dokumentu ir izstrādājis Agroresursu un ekonomikas institūts sadarbībā ar Latvijas lauku forumu, vietējām rīcību grupām, Zemkopības ministriju, 2022. gadā aktualizējot 2014. gadā izstrādātās vadlīnijas stratēģiju izstrādei iepriekšējam plānošanas periodam.

Saturs

Saturs	2
Saīsinājumi	4
IEVADS UN VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA	5
SVVA STRATĒGIJAS IZSTRĀDES SECĪBA UN PIEEJA	11
Stratēģijas saturs	15
Stratēģijas kopsavilkums	15
Saskaņotība ar vietējās rīcības grupas darbības teritorijā esošo pašvaldību programmām un sasaiste ar citiem vietējā mēroga attīstības plānošanas dokumentiem	16
1. Esošās situācijas izvērtējums	18
1.1. Darbības teritorija	19
1.1.1. Vispārējs ģeogrāfisks apskats	19
1.1.2. Sociālekonomisks apskats	20
1.1.3. Vietējās rīcības grupas darbības teritorijas pamatojums	22
1.2. Partnerības principa nodrošināšana	23
1.3. Teritorijas stipro un vājo pušu, iespēju un draudu izvērtējums	25
1.4. Teritorijas attīstības vajadzību identificēšana un potenciāla analīze	28
1.5. Starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības vajadzību novērtējums	29
2. Stratēģiskā daļa	30
2.1. Vīzija un stratēģiskie mērķi (tostarp starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības mērķi)	31
Starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības mērķi	33
Stratēģiskie projekti	33
2.2. Sasniedzamie rezultāti	34
2.3. Inovatīvo risinājumu identificēšana	36
3. Rīcības plāns	38
3.1. Rīcības plāns 2023.–2027. gadam Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna 2023.–2027. gadam intervencē "Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošana" (turpmāk – Stratēģiskā plāna intervence)	38
3.1.1 kritēriju apraksts maksimālās atbalsta intensitātes noteikšanai	40
3.2. Rīcības plāns 2023.–2027. gadam Programmas zivsaimniecības attīstībai 2021.–2027. gadam darbības veidā "Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju īstenošana" (turpmāk – PZA pasākums)	41
3.3. Cita ārējā finansējuma nepieciešamība un piesaistīšanas novērtējums	42
4. Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijas īstenošana un novērtēšana, neietver projektu vērtēšanas kritērijus	42
4.1. Vietējās rīcības grupas informācijas tīklu veidošanas apraksts un sadarbības nodrošināšana ar dažādām tās darbības teritorijā esošajām organizācijām	42

4.2.	Papildinātības nodrošināšana ar Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmu 2021.-2027.gadam specifiskajiem atbalsta mērķiem	43
4.3.	Projektu vērtēšanas kritēriju noteikšanas principi un kārtība, tostarp interešu konflikta novēršana	44
4.4.	Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijas īstenošanas uzraudzība un novērtēšanas procedūra	45
4.5.	Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijas īstenošanas organizācija	47

Saīsinājumi

EJZAF	Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds
ELFLA	Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
IKT	Informācijas komunikācijas tehnoloģijas
KLP	Kopējā lauksaimniecības politika
KZP	Kopējā zivsaimniecības politika
LA19	LEADER intervence Latvijas KLP stratēģiskajā plānā 2023.-2027.gadam
LAD	Lauku atbalsta dienests
LEADER	<i>no franču val.:</i> Saiknes starp darbībām lauku ekonomikas attīstībai
LFA	Loģiskā ietvara pieeja (ang. - Logical framework approach)
MK	Ministru kabinets
NVO	Nevalstiskā organizācija
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
PZA	Programma zivsaimniecības attīstībai 2021. - 2027. gadam
SAM	Specifiskais atbalsta mērķis
SMART	<i>no angļu val.</i> - konkrēts, izmērāms, sasniedzams, atbilstošs un laikā ierobežots
SP	Latvijas KLP stratēģiskais plāns 2023.-2027. gadam
SVID	Stiprās, vājās puses, iespējas un draudi
SVVA	Sabiedrības virzīta vietējā attīstība
VRG	Vietējā rīcības grupa
XCO	Horizontālais specifiskais mērķis Latvijas KLP stratēģiskajā plānā 2023.-2027.gadam
ZVRG	Zivsaimniecības vietējā rīcības grupa

IEVADS UN VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

LEADER pieeja

LEADER ir metode lauku attīstības ierosināšanai un īstenošanai vietējās lauku kopienās, kas izriet no vietējo teritoriju situācijas un vajadzībām, nevis stingri noteikta veicamo pasākumu kopuma. Līdzšinējā pieredze liecina, ka ar LEADER pieeju var būtiski izmainīt lauku apvidos dzīvojošo cilvēku ikdienu un uzlabot to dzīves kvalitāti. Tai var būt nozīmīga loma gan ilgstošu problēmu, gan jaunu izaicinājumu novatoriskā risināšanā, veidojot sava veida “laboratoriju” vietējo spēju un prasmju koncentrēšanai, sinerģijai, pilnveidošanai un jaunu metožu pārbaudei ar mērķi atrisināt lauku kopienu vajadzības. LEADER pieeja jau ir sniegusi vērtīgus rezultātus daudzās ES dalībvalstu lauku teritorijās, t.sk. Latvijā, un turpina sekmēt pārmaiņas lauku telpā, palīdzot iedzīvotājiem lauku teritorijās pielāgoties mūsdienu mainīgajai realitātei.

LEADER pieejas pasākumi:

- tiek īstenoti balstoties uz vietējās attīstības stratēģiju, kas paredzēta - skaidri noteiktu vietējā līmeņa problēmu risināšanai, kas aktuālas konkrētās lauku teritorijas iedzīvotājiem;
- stratēģijas izstrāde, saskaņošana un īstenošana tiek uzticēta vietējām rīcības grupām, kas apvieno pārstāvjus no dažādiem teritorijas attīstībā iesaistītiem sektoriem (pašvaldībām, nevalstiskām organizācijām un uzņēmumiem);
- LEADER pieeja rada pievienoto vērtību, kas veidojas uz eksperimentāliem, ilgtspējīgiem un inovatīviem elementiem, kurus nebūtu iespējams īstenot bez LEADER atbalsta;
- Caur stratēģiju izstrādes procesu ieguldījumi var tikt novirzīti projektiem un risinājumiem, kas netiek atbalstīti ar citu finansējumu un var tikt sasniegti tikai ar LEADER pieeju.

Eiropā LEADER pieeja tika uzsākta 1991. gadā ar mērķi uzlabot lauku teritoriju attīstības potenciālu, izmantojot vietējo iniciatīvu un iemaņas, veicinot zināšanu apgušanu par vietējo integrēto attīstību un pārnesot uz citām lauku teritorijām. Latvijā LEADER pieeju eksperimentālā veidā sāka izmantot 2000.gadā, veicot pilotprojektus Latgalē un vēlāk Zemgalē, bet plašāk ar Leader+ programmu 2004.-2006. gadā. Visā Latvijā tā darbojas kopš 2008. gada (2007.-2013. gada plānošanas periodā).

Sākotnēji LEADER pieeja tika ieviesta ar ELFLA finansējumu, attiecinot tikai uz lauku teritorijām. Vēlāk koncepts tika attiecināts arī uz pilsētām, piesaistot citus finansējuma avotus. Paplašinājās arī attiecināmo darbību dažādība, attīstot jaunu instrumentu - sabiedrības virzīta vietējā attīstība (SVVA), kas turpina īstenot LEADER principus. SVVA raksturīga vairāku fondu izmantošana, lielāka saskaņotība starp dažādām nozarēm, mijiedarbība starp laukiem un pilsētām, atbalstot daudzveidīgus un inovatīvus risinājumus sarežģītiem izaicinājumiem lauku teritorijās un spēcīniet vietējos resursus. Papildus Eiropas Lauksaimniecības fonda Lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu, zivsaimniecības un akvakultūras fondiem, citās ES dalībvalstīs SVVA īstenošanā tiek piesaistītas investīcijas arī no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) un Eiropas Sociālā fonda (ESF).

2021.-2027.g. plānošanas periodā Latvijā LEADER/SVVA tiek ieviesta ar ELFLA un EJZAF finansējumu.

LEADER pieejas mērķis Latvijā

Sniegt atbalstu lauku kopienu¹ (t.sk. iedzīvotāju, uzņēmēju, viedo ciemu u.c.) ilgtspēju veicinošām vietējās attīstības iniciatīvām, kas ir atbilstošas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskajam plānam 2023.-2027. gadam un Programmai zivsaimniecības attīstībai, iekļautas vietējo rīcības grupu izstrādātajās SVVA stratēģijās un uzlabo ekonomisko un sociālo situāciju laukos, attīsta un veido labvēlīgu vidi dzīvošanai, uzņēmējdarbībai un lauku teritoriju attīstībai. Lauku kopiena vai lauku

¹ Par kopienas izpratni skat.: <https://lv.wikipedia.org/wiki/Kopiena>

cilvēku sabiedrība, kam ir kopīgas iezīmes, piemēram, vieta, normas, reliģija, vērtības, paražas vai identitāte. Kopiena var būt teritoriāla (piemēram, VRG, ciems, pilsēta vai apkaime) vai virtuāla interneta saziņas tīklos.

LEADER/SVVA principi

LEADER ir raksturīgi 7 principi:

- vietējās attīstības teritoriālās stratēģijas;
- augšupejoša (ang. *bottom up*) stratēģiju izstrāde un īstenošana;
- vietējās publiskā un privātā sektora partnerības, ko sauc par vietējām rīcības grupām;
- visaptveroša un starpnozaru darbība;
- tīklošanās;
- sadarbība;
- inovācijas.

Šī vienotā metodoloģija ļauj integrēti izmantot fondus, lai ieviestu vietējo iedzīvotāju vajadzībās balsītas teritorijas attīstības stratēģijas. Veidojot un īstenojot SVVA stratēģiju, būtiski ir koncentrēties uz vietējām vajadzībām, paredzot ne tikai ELFLA un EJZAF, bet arī citus finansējuma avotus, ja tas nepieciešams.

Jaunie izaicinājumi un izaugsmes virzieni 2023.-2027. gada plānošanas periodā

Izstrādājot SVVA stratēģijas, jāņem vērā arī globālie izaicinājumi, kas prasa rīcības to mazināšanai, vienlaikus arī iezīmē jaunas tendences un attīstības virzienus, ko ir būtiski ņemt vērā arī vietējās teritorijas attīstības plānošanā un īstenošanā. Šie izaicinājumi un attīstības virzieni ir iekļauti arī Eiropas Savienības (ES) un Latvijas politikas dokumentos. Zināšanas šajā jomā ļaus veidot mūsdienīgu, laikam atbilstošu stratēģiju, ievirzot atbilstošas rīcības augstāku ilgtspējīgu mērķu sasniegšanai. Zemāk ir īsi raksturoti būtiskākie izaicinājumi un tendences, kā arī iekļauti avoti to tālākai padziļinātai izzināšanai.

Eiropas Zaļais kurss (*European Green Deal*) ir daudzgadu ekonomikas transformācijas politika, kas tiek īstenota, lai mazinātu klimata pārmaiņu un vides degradācijas draudus, pārveidojot ES par modernu, resursu ziņā efektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku. Tā ietver vairākas politikas jomas, kas apkopotas 1.attēlā.

1. *Attēls. Eiropas Zaļais kurss Latvijā² un Eiropas zaļais kurss³. Avots: Eiropas Komisija.*

Zaļais kurss vērsts uz izmešu samazināšanu, jaunu *zaļo* darba vietu radīšanu, inovatīviem risinājumiem, energoefektivitāti, tajā skaitā, [energokopienām](#)⁴, atjaunojamiem energoresursiem, veselīgu dzīvesveidu un pārtiku (stratēģija “No lauka līdz galdam”), jauniem standartiem ēku celtniecībā un esošo renovācijā, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ekonomikas digitalizāciju, jaunu investīciju instrumentiem reģionālajā politikā, aprites ekonomikas ieviešanu, zilās ekonomikas virzienu attīstību, orientāciju uz ilgtspējīgiem risinājumiem. Vairāk skatīt [EK faktu lapās par zaļo kursu](#)⁵.

Zilā ekonomika saskaņā ar Pasaules Bankas definīciju ir "ilgtspējīga okeāna resursu izmantošana ekonomikas izaugsmei, iztikas līdzekļu uzlabošanai un darbavietām, vienlaikus saglabājot okeāna ekosistēmas veselību". Zilā ekonomika ietver vairākas nozares, tajā skaitā arī darbības jūras piekrastē. Piekrastes tūrisms, kultūras vērtības, atjaunojamā enerģija, piekrastes un jūras transports, akvakultūra, zvejniecība, ir daļa no zilās ekonomikas (skat. 2.attēlu). Vairāk informācijas [2020.gada ziņojumā par zilo ekonomiku](#)^{6,7}.

2. *Attēls . Zilās ekonomikas izaugsmes sektori. Avots: Adaptēts pēc Milītos Consulting, 2019.⁸*

Aprites ekonomika ir atjaunojoša un reģeneratīva sistēma, kurā tiek samazināts izlietoto resursu daudzums, tos atkārtoti pārstrādājot, izmantojot pēc iespējas mazāk enerģijas un samazinot pārstrādes cikla ilgumu.

² Eiropas Komisija. Vides aizsardzība - Eiropas zaļais kurss Latvijā

https://latvia.representation.ec.europa.eu/strategija-un-prioritates/es-politika-latvijai/vides-aizsardziba-eiropas-zalais-kurss-latvija_lv

³ Eiropas Komisija. Eiropas zaļais kurss <https://op.europa.eu/webpub/com/general-report-2020/lv/>

⁴ Latvijas lauku forums 2022. Energokopienas. <https://laukuforums.lv/wp-content/uploads/2022/12/LLF-Energokopienas-WEB-1-scaled.jpg>

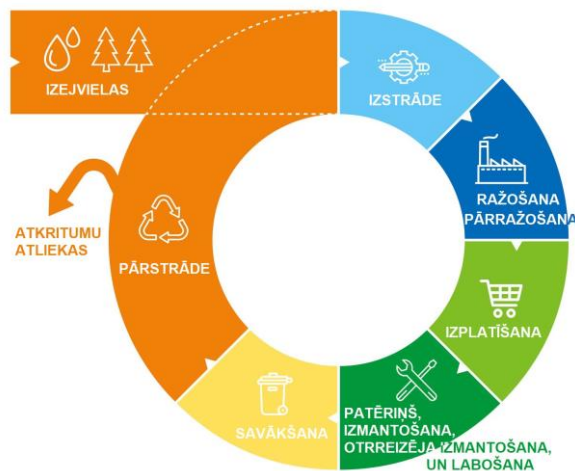
⁵ Eiropas Komisija. Faktu lapās par zaļo kursu. https://commission.europa.eu/publications/factsheets-european-green-deal_lv

⁶ Eiropas Komisija. 2020.gada ziņojums par zilo ekonomiku: zilās nozares veicina ekonomikas atveseļošanos un paver ceļu zilās nozares veicina ekonomikas atveseļošanos un paver ceļu ES zaļajam kursam https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_20_986

⁷ EJZAF zilās ekonomikas definīciju skat. šeit: REGULA (ES) 2021/1139 2. panta 15. apakšpunkts <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1139&from=LV>

⁸ Milītos Consulting. 2019. Blue Generation Project. <https://bluegeneration.guide/>

3. Attēls. Aprites ekonomika. Avots: Jēkabsons, Nacionālā enciklopēdija.⁹

Aprites ekonomikas principi ir lietot mazāk izejvielu, izmantot atkārtoti, atkritumus pārvērst par izejvielām, tā mazinot neizmantojamo atkritumu daudzumu.

Digitālā transformācija ir digitālo tehnoloģiju izmantošanas process, lai radītu jaunus vai pārveidotu esošos biznesa procesus, kultūru un klientu pieredzi, lai atbilstu mainīgajām biznesa, tirgus un sabiedrības prasībām. Tā aptver gan valsts pārvaldi un biznesa vidi, gan sabiedrības ikdienas paradumus, piemēram, pakalpojumu pieejamību. Tā ietver konceptuālas izmaiņas cilvēku domāšanā kopumā¹⁰. Vairāk skatīties: [EK Digitālā stratēģija \(angļu valodā\)](#).

Lauku ilgtermiņa vīzija līdz 2040. gadam piedāvā Lauku pakta un ES Lauku rīcības plānu, kuru mērķis ir padarīt Eiropu stiprāku, savienotāku, noturīgāku un pārtikušāku. Tas paredz 10 attīstības virzienus, kas ir pamatā Lauku pakta (vienošanās) iniciatīvai. Būtu koordinējami un izmantojami KLP SP, Kohēzijas programmas un citi finansējuma avoti. Politika ir iezīmējusi vairākas iniciatīvas 4 galveno virzienu sasniegšanai (skat 4.attēlu).

Avots: Eiropas Komisija

⁹ Jēkabsons S. "Aprites ekonomika". Nacionālā enciklopēdija. (<https://enciklopedija.lv/skirklis/145101-aprites-ekonomika>)

¹⁰ EK Digitālā stratēģija (angļu valodā) https://commission.europa.eu/publications/european-commission-digital-strategy_en

4. attēls. Lauku attīstības vīzijas rīcības jomas. Avots: EK¹¹

LEADER kontekstā uzsvars ir uz kopienas vietējām aktivitātēm, inovāciju un kompleksiem lauku vajadzību risinājumiem.

Viedo ciemu attīstība Latvijā, Eiropā un pasaulē īpaši aktīvi noris pēdējos gados. Lai arī to attīstības pamatā var būt dažādas pieejas un mērķi, tomēr visām ir raksturīga lauku kopienu kā nozīmīga resursa vietējās teritorijas attīstībai aktivizēšana un spēcināšana. Viedie ciemi ap sevi veido ekosistēmu, kas, efektīvi un ilgtspējīgi izmantojot vietējos resursus un piesaistot ārējos, īsteno iniciatīvas vietējās dzīves kvalitātes uzlabošanai savā teritorijā. Viedo ciemu pārstāvjus vieno noteikta sociālā identitāte, kopīgas intereses un mērķi. To sasniegšanai, viedie ciemi attīsta unikālus, savas teritorijas vajadzībām atbilstošus risinājumus, tā nereti radot sociālās, tehnoloģiskās inovācijas vai inovatīvus risinājumus uzņēmējdarbībā. Viedo ciemu kopienu raksturo vietējo iedzīvotāju kopdarbība, saliedētība un labas pašorganizēšanas spējas problēmsituāciju risināšanai un mērķu sasniegšanai. Tās pārvaldības pamatā ir līdzdalība, atvērtība un integritāte, lēmumus pieņemot pēc “no apakšas uz augšu” (ang. *bottom-up*) principa. [ES Viedo ciemu rīcības plāns](#)¹².

[Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskais plāns 2023.-2027. gadam](#)¹³ (SP) nosaka prioritātes KLP lauku attīstībai. Uz LEADER aktivitātēm tiešā veidā attiecas stratēģiskais mērķis SM8 “Veicināt nodarbinātību, izaugsmi, dzimumu līdztiesību, tostarp sieviešu iesaistīšanos lauksaimniecībā, sociālo iekļaušanu un vietējo attīstību lauku apvidos, tai skaitā aprīti bioekonomiku un ilgtspējīgu mežsaimniecību”.

SP nosaka sasniedzamo rezultāta rādītāju: 100% LEADER aptvērums - tā lauku iedzīvotāju daļa, ko aptver vietējās attīstības stratēģijas. LEADER intervence tiks papildināta ar citiem rezultātu rādītājiem, pēc vietējās attīstības stratēģiju apstiprināšanas, pamatojoties uz tajās ietvertiem rezultātu rādītājiem.

Ar LEADER pieeju tiek īstenota atbalsta intervence LA19. “**Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošanu**” ar mērķi:

- sniegt atbalstu lauku kopienu ilgtspēju veicinošām vietējās attīstības iniciatīvām, kas ir atbilstošas SP un iekļautas VRG izstrādātajās vietējās attīstības stratēģijās, un uzlabo ekonomisko un sociālo situāciju laukos, veido labvēlīgu vidi dzīvošanai, uzņēmējdarbībai un lauku teritoriju attīstībai, kā arī veicina vietējās attīstības potenciāla un resursu ilgtspējīgu izmantošanu;
- sekmēt vietējā līmeņa pārvaldības mehānismu, kas balstīts uz iekļaujošiem vienlīdzīgas partnerības principiem un rada pievienoto vērtību teritorijas un vietējās sabiedrības potenciālam, nodrošinot VRG darbību vietējās attīstības stratēģijas īstenošanā, uzraudzībā un novērtēšanā, tādejādi saglabājot vietējās teritorijas attīstības procesa nepārtrauktību.

Tā paredz divas aktivitātes:

1. “**Vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas**”, ar kuras palīdzību paredzēts stimulēt mazās un vidējās uzņēmējdarbības attīstību un konkurētspēju, radīt apstākļus jaunu darba vietu, jaunu produktu un pakalpojumu izveidei, ieviest inovatīvas tehnoloģijas un prakses, t.sk. digitālus risinājumus, veicināt produktīvāk un ilgtspējīgi izmantot vietējos resursus, kā arī celt darbinieku kvalifikāciju un sekmēt sociālam atstumtības riskam pakļauto personu iesaisti darba tirgū.

¹¹https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6c924246-da52-11eb-895a-01aa75ed71a1.0014.02/DOC_1&format=PDF

¹² https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2019-11/rur-dev-small-villages_en_0.pdf

¹³ Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskais plāns 2023.-2027. gadam (https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/02/33/09/LV_KLP_SP_EK_apstiprinats_111_122_web.pdf)

2. **“Kopienu spēcinošas un vietas attīstību sekmējošas iniciatīvas”**, ar kuras palīdzību paredzēts nodrošināt sabiedrisko pakalpojumu pieejamību, kvalitāti un sasniedzamību, sabiedrisko aktivitāšu dažādošanu, stiprināt teritorijas identitāti un vietas attīstības potenciāla un resursu ilgtspējīgu izmantošanu, t.sk. viedo ciemu iniciatīvas, kā arī starpvalstu un starpteritoriālo sadarbību vietējai attīstībai nozīmīgu jautājumu risināšanai.

LA19 ir saistāma ar SP horizontālo specifisko mērķi (XCO) “Ar zināšanu apmaiņu, inovāciju un digitalizēšanu modernizēt lauksaimniecību un lauku apvidus un veicināt to pieņemšanu”.

LA19 nosaka iznākuma vērtību – atbalstītas 32 vietējās attīstības stratēģijas un tiks papildināts ar citiem iznākuma rādītājiem pēc vietējās attīstības stratēģiju apstiprināšanas, pamatojoties uz tajās ietvertiem iznākuma rādītājiem.

[Programma zivsaimniecības attīstībai 2021.-2027. gadam](#)¹⁴ (PZA) nosaka KZP prioritātes zivsaimniecības jomā Latvijā. Līdz ar to PZA ieguldījumi koncentrēsies šādos trīs galvenajos stratēģiskajos virzienos: 1) konkurētspēja, inovācijas un zināšanas, 2) vides ilgtspēja un biodaudzveidība, kā arī 3) ilgtspējīga zilā ekonomika piekrastes zivsaimniecības kopienās. Tā balstās uz Eiropas zaļā kursa virzieniem un politikām, tajā skaitā stratēģijas “No lauka līdz galdam” ieviešanai.

Ar SVVA pieeju tiek ieviests konkrētais mērķis 3.1 “Veicināt ilgtspējīgu zilo ekonomiku piekrastes, salu un iekšzemes apgabalos un veicināt zvejniecības un akvakultūras kopienas attīstību”.

Ir paredzētas 3 aktivitātes:

1. **Atbalsts sabiedrības virzītu vietējo attīstības stratēģiju sagatavošanai vietējās iniciatīvas pasākumu īstenošanai zivsaimniecībai nozīmīgās teritorijās Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastē.**

2. **Sabiedrības virzītu vietējo attīstības stratēģiju īstenošana** – atbalsts tiks sniegts, jo īpaši pievienotās vērtības radīšanai piekrastē ražotiem zivsaimniecības produktiem, arī piekrastes zvejnieku radītiem, un ar to saistītiem pakalpojumiem, ekonomiskās aktivitātes veicināšanai, darbību dažādošanai, tostarp tūrisma pakalpojumu veicināšanai un attīstībai, piekrastes uzņēmējdarbībā, ietverot piekrastes zvejniecību, vides pakalpojumu attīstības sekmēšanai un izmantošanai, tostarp ekosistēmas atjaunošanai un saglabāšanai, atjaunojamai enerģijai un energoefektivitātei, klimata pārmaiņu seku un ietekmes mazināšanai un citām ilgtspējīgām darbībām atbilstoši zaļā kursa mērķim, kultūrvēsturiskā mantojuma izmantošanas veicināšanai, jauniešu aktīvākai iesaistei piekrastes teritoriju attīstības veicināšanā, ekonomiskās aktivitātes sezonālās problēmu mazināšanai, esošo ostu infrastruktūras attīstībai Zilās ekonomikas jomās, tostarp nepieciešamo pakalpojumu nodrošināšanai ilgtspējīgai zvejniecībai, jūras atkritumu, ieskaitot pazaudēto zvejas rīku, samazināšanai, savākšanai un apsaimniekošanai, kā arī kopīgu VRG starpvalstu un starpteritoriālu sadarbības projektu īstenošanai, ar mērķi attīstīt piekrastes teritorijas kā pievilcīgu pastāvīgo dzīves vietu, digitalizācijas veicināšanai visās zilās ekonomikas jomās, kā arī bioekonomikas un aprites ekonomikas pamatprincipu īstenošanai, tostarp zivsaimniecībā un akvakultūrā, u.c. aktivitātēs atbilstīgi vietējo rīcības grupu izstrādātām stratēģijām.

3. **Vietējo rīcības grupu administrēšanas pasākumi** – atbalsts VRG darbības nodrošināšanai, tajā skaitā teritorijas aktivizēšanai un publicitātes pasākumiem.

PZA noteiktās rezultātu rādītāju mērķa vērtības 2029. gadā ir 60 izveidotās darba vietas un 36 000 personas, kas guvušas labumu, savukārt iznākuma rādītāja mērķa vērtība 2029. gadā – atbalstīti 310 projekti.

¹⁴ Programma zivsaimniecības attīstībai 2021.-2027. gadam

https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/sfc2021_PRG_2021LV14MFPR001_1_1.pdf

SVVA pieeja piekrastē sekmēs atbalstu zilās ekonomikas sektoru attīstībai: dabas resursu efektīvai izmantošanai, pievienotās vērtības radīšanai, jaunām iniciatīvām, tostarp virzībā uz Eiropas Zaļā kursa mērķu sasniegšanu zvejniecībai nepieciešamo pakalpojumu, ekonomiskās aktivitātes veicināšanai un dažādošanai, vides pakalpojumu attīstībai, klimata pārmaiņu seku un ietekmes mazināšanai, kultūrvēsturiskā mantojuma izmantošanas veicināšana, kas sekmē tūrisma attīstību, sadarbības projektu īstenošanai, īpaši izmantojot inovatīvas metodes un digitalizācijas iespējas¹⁵.

LEADER pieejas pasākuma īstenošana atšķiras no pārējo pasākumu īstenošanas. Tā paredz, sadarbojoties vietējiem iedzīvotājiem, organizācijām, uzņēmējiem un vietējām pašvaldībām, **pašiem noteikt savas teritorijas attīstības vajadzības, izvirzīt vietējās vajadzībās balstītus mērķus un īstenot rīcības to sasniegšanai**, vienlaikus arī sekmējot SP/PZA noteikto mērķu sasniegšanu, saņemot atbalstu. Atšķirībā no citiem pasākumiem projektu konkursi notiek vietējā līmenī. VRG tiek uzticēts pienākums vērtēt projektu atbilstību SVVA stratēģijai, pēc tajā noteiktajiem projektu vērtēšanas kritērijiem un uzraudzīt to saturisko īstenošanu. Atbalsta intensitāte projektiem tiek noteikta nevis pēc atbalsta saņēmēja, bet pēc projekta veida, atbilstoši kritērijiem. Tiek dota iespēja īstenot arī kopprojektus.

SVVA STRATĒGIJAS IZSTRĀDES SECĪBA UN PIEEJA

SVVA Stratēģijas izstrādi var veikt ar dažādiem paņēmieniem, ņemot vērā iepriekšējo pieredzi un zināšanas par teritoriju. Tomēr pastāv EK ieteiktie izstrādes posmi: informācijas vākšana, SVID analīze, prioritāšu noteikšana, mērķu noteikšana un intervences loģika, dokumenta uzrakstīšana.

Posms	Priekšizpēte	Paplašināšana, padziļināšana	Analīze	Stratēģijas izstrāde
Metodes	Darbs ar dokumentiem, statistikas datiem, intervijas	Aptaujas, intervijas, fokusgrupas, ieinteresēto pušu analīze, diskusiju paneli, prāta vētras, ...	SVID, LFA, Cēlonu-seku, ...	Vizionēšana, LFA, ideju darbnīcas, ...
Rezultāts	Dati, informācija	Vajadzības	Matrica	Vīzija, mērķi, rīcības
Sadaļa SVVA stratēģijā	1.1, 1.2	1.4	1.3	2.1, 2.2, 3.1, 3.2

5. attēls. SVVA stratēģijas izstrādes posmi, metodes un rezultāti

Ņemot vērā MK noteikumus definēto struktūru, kas ir obligāti ievērojama SVVA stratēģijā, praktiskā stratēģijas izstrādes secība var atšķirties. Šeit aprakstītā balstās uz pieeju, ka VRG izstrādā uz vietējām vajadzībām balstītu stratēģiju. **VRG var lietot arī citu pieeju.**

Priekšizpēte. Sākotnēji tiek organizēta darba grupa (tie var būt daži cilvēki), tā veic esošās situācijas izpēti VRG teritorijā: iepazīstas ar datiem par teritoriju, izstrādātajiem dokumentiem un to mērķiem, dokumentiem, kas var skart teritoriju, pētījumiem, kas var atklāt informāciju par VRG teritoriju. To var nosaukt par sagatavošanās posmu. Tas var aptvert noteiktu laiku un resursus, bet var atšķirties atkarībā no tā, cik laika plānots tam ieguldīt. Tematiski tās var būt sadaļas par teritoriju, tās ģeogrāfiju un vidi, resursu efektivitāti, vēstures un kultūras mantojumu, klimata pārmaiņām, transportu, infrastruktūru,

¹⁵ Finanšu ministrija. Plānošana - ES fondi 2021.-2027. <https://www.esfondi.lv/planosana-1>

iedzīvotājiem, sociālo iekļaušanu un nabadzību, ekonomiku un darba tirgu, īstermiņa un ilgtermiņa attīstības plāniem, pārvaldību¹⁶ un administrāciju. Sadaļas var atšķirties atkarībā no VRG specifikas. Izmantotās metodes ir darbs ar dokumentiem, statistiku, tikšanās ar ekspertiem, kas var sniegt vērtējumu par noteiktām jomām vai teritoriju. Mērķis ir iegūt sākotnējo vērtējumu un ieskicēt vajadzības, kas tālāk būtu jādefinē, jāprecizē.

VRG izvēlas, kādus rādītājus izmantos, lai raksturotu teritoriju. Informācijas un attiecīgo datu vākšana ir atkarīga no VRG iecerēm. Parasti VRG nerisina visas teritorijas attīstības problēmas, tādēļ ir jāfokusējas uz noteiktām, vietējo kopienu identificētām vajadzībām, īpaši tām, kuras netiek risinātas ar citu finansējumu vai institucionālo atbalstu. Vajadzību izpēte notiek stratēģijas sagatavošanas pirmajā posmā. Visbiežāk vietējo kopienu (ar to saprotot visplašākās interešu, sociālās, demogrāfiskās grupas VRG teritorijā) vajadzības tiek noskaidrotas organizējot aptaujas, fokusgrupas par noteiktām tēmām, seminārus, ideju darbnīcas, iedzīvotāju forumus, intervējot jomu pārstāvjus un ekspertus, pašvaldību darbiniekus u.c. Balstoties uz informāciju par teritorijas rādītājiem un iedzīvotāju viedokļu apkopojumu, var noteikt VRG teritoriju vajadzības. Savukārt, balstoties uz teritoriju vajadzībām, tiek veidota SVID analīze.

Izvēloties rādītājus, būtiski, lai 1) rādītāji palīdz raksturot tos teritorijas aspektus, kuri pamato vietējās vajadzības, stratēģijā izvirzītās rīcības un mērķus. Jāizvairās sniegt plašu vai detalizētu teritorijas raksturojumu un datu apkopojumu par jomām, kuras netiks risinātas ar SVVA stratēģijas palīdzību ietvaros; 2) ir pieejami statistikas dati nepieciešamajā griezumā un teritoriālajās vienībās. Vairāk par rādītāju izvēli skatīties 1.1. sadaļā.

Informācijas paplašināšana, padziļināšana. Tālāk seko ieinteresēto pušu analīze (angl. *stakeholder analysis*)¹⁷, kuras rezultātā tiek noteiktas kopienu interešu grupas (lauku iedzīvotāji, uzņēmēji, NVO, pašvaldības, jaunieši, pensionāri, u.tml.), ar kurām tiek organizētas tikšanās. Ieinteresēto pušu analīze ir šo cilvēku identificēšanas process pirms projekta sākuma, grupējot tos atbilstoši viņu līdzdalības, intereses un ietekmes līmenim projektā, nosakot, kā vislabāk iesaistīt un sazināties ar katru no šīm ieinteresēto personu grupām. Mērķis ir paplašināt informāciju un uzzināt vietējās vajadzības. Tālāk notiek tikšanās noteiktās tematiskajās grupās (piemēram, veselības, brīvā laika, uzņēmējdarbības, mūžizglītības u.tml.) vai arī teritoriālās (organizējot pasākumus noteiktām kopienām, piemēram, pagastam, ciemam), kas palīdz dziļāk izprast situāciju, savākt idejas par nepieciešamajām rīcībām, kas noder SVID analīzei un mērķu formulējumiem. Šajā posmā lietotās metodes ir intervijas ar ekspertiem, kas pārzina noteiktas jomas, iedzīvotāju aptaujas, diskusiju paneļi, fokusgrupas, u.c. Lai piesaistītu apmeklētājus, tiek lietotas dažādas metodes, piemēram, apvienojot dažādus pasākumus ar iedzīvotāju tikšanos.

Analīze. Nākošais posms ir SVID analīze, kas balstās uz zināšanām par teritoriju - analizētajiem datiem, apkopoto informāciju tematiskajās/teritoriju grupās, anketēšanās, vai arī intervijās ar ekspertiem. SVID analīzi veic vairāku ekspertu grupa, kam ir pieredze SVID metodikā un zināšanas par teritoriju. Ja nav pieredzes, tad ieteikums ir iesaistīt ekspertu, kas var novadīt šo procesu. SVID analīze ir būtiska, lai definētu mērķus, kas atbilst teritorijas vajadzībām un iespējām. Jāatceras, ka SVID analīzes mērķis ir analīze, kuras rezultātā pieņem izvēli par labu noteiktiem mērķiem. Tas nodrošina fonu, uz kura var novērtēt stratēģijas pamatotību, aktualitāti un adekvātumu. /par SVID skatīt 1.3 sadaļu, tālāk 2.,3.,4.

¹⁶ par pārvaldību skat. šeit: <https://enciklopedija.lv/skirklis/66054-jaun%C4%81-publisk%C4%81-p%C4%81rvald%C4%ABba%C2%A0>

¹⁷ par iesaistīto pušu analīzi skat. :

https://www.apgads.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/PDF/Sociala_specinasana_ricibspejai_un_parmainam/04_Stepcenko_Jaunromane_01.pdf ; <https://toolkit.balticclimate.org/lv/telpiskie-planotaji/inventarizācijas-analīze/uzdevums-a-%E2%80%93ieintereseto-pusu-noteiksana>

sadaļas plānā/ (LEADER, 2016) Papildus var lietot citas analīzes un stratēģiskās plānošanas metodes, tomēr rezultāti tiek apkopoti SVID formātā.

Stratēģijas izstrāde. Tad seko vīzijas izstrāde, un mērķu definēšana, kas balstās SMART principos (saīsinājums no ang. - konkrēts, izmērāms, sasniedzams, reālistisks un laika ziņā ierobežots). Vīzija tiek veidota vizionēšanas procesā (skat. 2.1. sadaļu). Mērķis ir iztēloties, aprakstīt nākotni, kāda tā varētu būt. Vīzija ir vispārīgā veidā definēts mērķis uz ko stratēģija virzās. Vīzija balstās vajadzībās. Vīzijas izstrādi parasti apvieno ar konkrētākiem mērķiem un rīcībām. Vizionēšanas procesu var apvienot ar stratēģijas mērķu definēšanu. Katrs nākošais līmenis (vīzija - mērķi - rīcības) ir konkrētāks. Mērķu un rīcību definēšanā var palīdzēt interaktīvās metodes, piemēram, ideju darbnīcas. Apvienojot ar citiem izstrādes posmiem, to var veikt iesaistot iedzīvotājus. Šī posma noslēgumā būs izstrādātāja “mājasdarbs” noformulējot iepriekš iegūtos rezultātus.

Tālāk seko **stratēģijas teksta izstrāde**. Tas nav uztverams, kā vienkāršs tēmu salikums, bet gan var prasīt papildu konsultācijas starp vajadzību definēšanu, reālām rīcībām no vienas puses, un to ieviešējiem, iesaistītajām pusēm, no otras.¹⁸ Stratēģijas teksta izstrādi vajadzētu sākt ar sadaļām, kas ir skaidras - esošās situācijas aprakstu, stratēģijas daļu rīcības daļu, īstenošanas un uzraudzības sadaļas, atstājot beigās jautājumus. Kopsavilkums paliek pēdējais.

SVVA stratēģijas izstrādes process ir būtisks, lai veidotu **LEADER pievienoto vērtību**. Tieši komunikācijas pasākumi (tikšanās, kopējs darbs, ekspertu iesaiste, kontaktu dibināšana ar cilvēkiem, kas vēlas iesaistīties, darbs ar vietējiem līderiem, brīvprātīgs darbs) izstrādes un īstenošanas laikā ir galvenais, kā izstrādā uz vietējām vajadzībām balstītu stratēģiju. Veiksmīgas komunikācijas rezultāts ir ne tikai izstrādāts dokuments, kas atbilst vietējām vajadzībām, bet arī ir kopienā atbalstīts, ar motivāciju iesaistīties un veidot ne tikai jaunus projektus, bet aktīvāk iekļauties kopienas dzīvē.

Ar LEADER pievienoto vērtību saprot izmaiņas, kas veidojas LEADER metodes lietošanā, uzlabojot (i) sociālo kapitālu, (ii) pārvaldību un gūstot (iii) labākus rezultātus un ietekmi.¹⁹ Tieši LEADER pievienotā vērtība ir galvenais, kas atšķir šo metodi un ļauj radīt izmaiņas sabiedrībā, ko sagaida no LEADER, uz ko norāda Eiropas Revīzijas palāta²⁰. LEADER pievienotā vērtība būs jānovērtē VRG šajā plānošanas periodā. **Sociālais kapitāls** ietver dialogu, mācīšanās procesu, uzticību, tīklošanos, kopējas izpratnes par vērtību, prasmes, kapacitāti, adaptēšanās un elastības spējas; **Pārvaldība** ietver daudzlīmeņu sadarbību, kooperēšanās vadīšanu, spēju vadīt publiskos un privātos fondus, kopienas un dažādu dalībnieku iesaisti lēmumu pieņemšanā, procesus SVVA stratēģiju izstrādē un īstenošanā; **Rezultāti un ietekmes** ietver sviras efekta (ieguldīto līdzekļu ietekmes) palielināšanu, vairāk ilgtspējīgu projektu, inovācijas, jaunus projektu virzītājus, lielāku efektivitāti, kas balstās uz SVVA stratēģiju ieviešanu.

Šī metodika VRG aicina vairāk orientēties uz komunikatīvo plānošanu, kas pārvirza akcentus no datu analīzes, kā sākotnējā punkta, uz aktīvu komunikācijas procesu stratēģijas izstrādes un īstenošanas laikā. 5. attēlā lodziņu lielums aptuveni atbilst patērētajam laikam stratēģijas izstrādes dažādos posmos. Uz komunikāciju ir vairāk orientēti šādi posmi: informācijas paplašināšana un padziļināšana, stratēģijas izstrāde, daļēji arī priekšizpēte, ja notiek konsultācijas šajā posmā.

Minētos posmus var apvienot. Ja ir veikts priekšizpētes darbs, un zināmi attīstības virzieni, kas izriet no politikas dokumentiem, un noskaidrotas pamatvajadzības, tad SVID analīzi var apvienot ar

¹⁸ LEADER Local Development Strategies (LDS) Guidance on design and implementation, ELARD, June 2016
https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/enrd-guidance_lds.pdf

¹⁹ https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/evaluation-leaderclld_en

²⁰ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_10/SR_Leader_LV.pdf

VADLĪNIJU 2.1 VERSIJA

stratēģijas vīzijas, mērķu un rīcību noteikšanu. Līdzīgi var apvienot priekšizpēti (ja tāda nav veikta) ar informācijas papildināšanu un padziļināšanu, nosakot vajadzības.

VRG, kuras jau ir agrāk izstrādājušas SVVA stratēģijas, var izmantot iepriekš sagatavoto un uzkrāto informāciju. Tādā gadījumā būtu nepieciešams to aktualizēt, konsultēties par nepieciešamajām situācijas izmaiņām. Blakus tam, nepieciešams iepazīties ar jaunajiem dokumentiem un politikām. Turpmākos SVVA stratēģijas izstrādes posmos var izmantot iepriekšējā periodā izstrādātos materiālus, tomēr tie ir kritiski jāvērtē. Ir jāveic vajadzību noteikšana, SVID analīze, vīzijas, mērķu un rīcību formulēšana, jo kopš iepriekšējā perioda stratēģijas izstrādes ir pagājis laiks un var būt izveidojusies cita situācija.

Stratēģijas saturs

Turpmākās sadaļas attiecas uz SVVA stratēģijas saturu. Stratēģijas saturu veido atbilstoši MK noteikumu Nr.509²¹ 2.pielikumā minētai SVVA stratēģijas struktūrai. Tā var tikt papildināta ar citām papildinošām sadaļām un pielikumiem, ja nepieciešams.

Stratēģijas kopsavilkums

Šajā nodaļā stratēģijas izstrādātājs apraksta būtiskākos stratēģijas uzstādījumus, mērķus un rīcības. **Šo nodaļu sagatavo pēdējo un izstrādā tā, lai interesentam rodas skaidrs priekšstats par VRG darbību un SVVA stratēģiju.**

Te ietver informāciju par pašu VRG, tās darbības principiem un struktūru, informāciju par VRG darbības teritoriju, stratēģijas lomu, norādot, kādus uzdevumus tā risina, ko grib panākt, kādi ir finansēšanas avoti, kā stratēģija tiek ieviesta, kāda loma ir vietējās kopienas cilvēkiem.

Teksta garums - līdz 2000 zīmēm

Iekļauj informāciju par:

- a) VRG darbības teritoriju (*būtiskākie secinājumi no 1.1.apakšnodaļas*);
- b) Stratēģijas vīziju, mērķiem un rīcībām (*2.1.apakšnodaļā un 3.nodaļā iekļautā informācija*);
- c) Norāda galvenos finansējuma avotus (ELFLA, EJZAF un citi) mērķu sasniegšanai un rīcību īstenošanai (*būtiskākā informācija no 3.nodaļas apakšnodaļām*);
- d) VRG organizāciju un darbības kārtību (t.sk. partnerības principa nodrošināšanu) (*1.2.apakšnodaļā iekļautā informācija*).

²¹ [MK 2022.gada 16. augusta noteikumi Nr.509 "Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju 2023.–2027. gadam sagatavošanai un īstenošanai"](#)

Saskaņotība ar vietējās rīcības grupas darbības teritorijā esošo pašvaldību programmām un sasaiste ar citiem vietējā mēroga attīstības plānošanas dokumentiem

(norādot atsauci uz atbilstošo stratēģisko mērķi, rīcību un rezultātiem)

Šajā nodaļā stratēģijas izstrādātājs analizē VRG teritorijā esošo pašvaldību plānošanas dokumentus, SVVA stratēģijā norādot tikai tos vietējas nozīmes vidēja termiņa mērķus, kuru sasniegšanā ieguldījumus sniegs SVVA stratēģija. Sadaļas mērķis ir apzināt un stratēģijā ietvert tos jautājumus, kurus pašvaldība nevar efektīvi risināt, tomēr identificē kā svarīgus, ko atspoguļo savos dokumentos. Būtiski ir paturēt prātā, ka LEADER/SVVA pamatā ir atbalstīt un īstenot iniciatīvas, kurām nav pieejams finansējums no citiem avotiem, līdz ar to SVVA stratēģija veido sinerģiju un papildinātību ar pašvaldības attīstības programmu, sakoordinējot rīcības, jo īpaši, ņemot vērā pašvaldībām pieejamo ES fondu un investīciju atbalstu uzņēmējdarbības vides sakārtošanai, publiskās ārtelpas un kultūras telpas sakārtošanai, mobilitātei, klimata pārmaiņu radīto jautājumu risināšanai un citiem jautājumiem, kā arī ņemot vērā, ka dažas pašvaldības jau šobrīd īsteno līdzdalības budžetu vietējo iniciatīvu atbalstam. Atbilstoši Pašvaldību likumam ar 2025. gadu visām pašvaldībām būs pienākums īstenot līdzdalības budžetu. Koordinētas rīcības nodrošinās lielāku pievienoto vērtību attīstībai vietējā līmenī.

SVVA stratēģijās nav ieteicams iekļaut aktivitātes, kas ietilpst pašvaldību tiešajos pienākumos un funkcijās, kā izņēmums varētu būt gadījums, kad tās ir sabiedrības iniciētas un vitāli svarīgas iniciatīvas.

Pašvaldības un citu vietējā mēroga attīstības plānošanas dokumentu, piemēram, viedā ciema stratēģijas, ciemu attīstības plāna u.c., (ja attiecināms) analīze tiek veikta sākotnējā stratēģijas izstrādes posmā. Tas var palīdzēt sasaistīt pašvaldības plānotos pasākumus un iedzīvotāju vajadzības un formulēt tālāk SVVA stratēģijas mērķus un rīcības.

Sadaļu pilnībā izstrādā pēc 3. sadaļas, kad zināmi SVVA stratēģijas mērķi, rīcības un rezultāti.

Teksta garums - līdz 3000 zīmēm

Iekļauj informāciju par mērķiem un uzdevumiem no vietējo pašvaldību attīstības programmām (atbilstoši to pašvaldību attīstības programmām, kuru teritorijā darbosies vietējā rīcības grupa).

Pirms uzsāk vietēja līmeņa attīstības plānošanas dokumentu analīzi, ir jānoskaidro, vai vietējā pašvaldība/-as savos plānošanas dokumentos ir jau paredzējusi konkrētas jomas vai rīcības, kuru ieviešanu vai attīstību veicina nevalstiskās organizācijas, t.sk. vietējās rīcības grupas. Ja ir paredzējusi, tad balstās uz šo rīcību papildinošu ieviešanu, bet, ja nav iezīmēta atsevišķa joma, tad VRG stratēģiju balsta uz vietējo vajadzību analīzi. Abas iepriekš minētās metodes var kombinēt.

Katrai pašvaldībai ir izstrādāts vidēja termiņa plānošanas dokuments – attīstības programma, kas publicēta attiecīgās pašvaldības mājaslapā. Attīstības programmā ir jābūt norādītiem vidēja termiņa attīstības prioritātēm un rīcības virzieniem. Pašvaldību programmās nav jāanalizē un jānorāda visas prioritātes, bet gan tās, kuru izpildei ieguldījumu plāno veikt vietējā rīcības grupa. Ja pašvaldības attīstības programma neparedz SVVA mērķiem un rīcībām atbilstošas prioritātes un rīcības, tad jāvērtē, kā SVVA stratēģijā plānotais iekļaujas pašvaldības teritorijas ilgtermiņa redzējumā (pašvaldības ilgtermiņa attīstības stratēģijā).

Piemēram, Limbažu novada attīstības programmā 2022.-2028.gadam ir noteikts, ka viena no novada vidēja termiņa attīstības prioritātēm ir “VTP1 Kvalitatīvi publiskie pakalpojumi”, bet plānotā rīcība – “RV1-2. Kultūras un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana”. SVVA stratēģijā VRG var paredzēt alternatīvus, sabiedrībai nepieciešamus risinājumus, kuru ieviešanu veicinātu vietējie iedzīvotāji, uzņēmēji vai nevalstiskās organizācijas.

Gadījumos, ja VRG darbojas vairāku pašvaldību teritorijās, tad analīze veicama par visu iesaistīto pašvaldību plānošanas dokumentiem.

VRG mērķi rīcības un rezultāti ir rakstāmi pēc 2. un 3. sadaļas sagatavošanas. VRG parāda saskaņotību starp stratēģiju un pašvaldības dokumentos noteiktajiem mērķiem, kas ir obligāta. Rīcību līmenī saskaņotība netiek prasīta, bet tiek norādīta. Stratēģijā tiek parādīti arī sasniedzamie rezultāta rādītāji. (skat. piemēru zemāk)

Stratēģijā var iekļaut arī citu dokumentu analīzē konstatētās prioritāšu saiknes. Tādā gadījumā var izveidot atsevišķu sadaļu.

Piemērs:

VRG stratēģija			Pašvaldības attīstības programma	
Mērķis	Rīcība	Rezultāts	Mērķis	Rīcība
1. Atbalsts publiskajiem pakalpojumiem	Atbalsts kultūras aktivitātēm	uzlaboto pakalpojumu skaits (20), projektu skaits (30), ... ()	VTP1 Kvalitatīvi publiskie pakalpojumi	RV1-2. Kultūras un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana

1. Esošās situācijas izvērtējums

Šajā nodaļā tiek sniegta būtiskākā **informācija par teritoriju**, kurā paredzēta SVVA stratēģijas īstenošana, **raksturota partnerība**, kas nodrošinās stratēģijas ieviešanu, kā arī analizētas **vietējās sabiedrības vajadzības**.

Šajā nodaļā būtisku darba apjomu veido datu un informācijas iegūšana no dažādiem avotiem, piemēram, no valsts apkopotajiem statistikas datiem (Centrālā statistikas pārvalde, Lursoft datu bāze, PMLP, u.c.), vietējo pašvaldību uzkrātās statistiskās informācijas (atrodama pašvaldību mājaslapās, novadu attīstības plānošanas dokumentu pašreizējās situācijas raksturojumā), kā arī vietējo rīcības grupu iepriekšējās darbības rezultātā uzkrātās un pētītās informācijas (iepriekš veiktie pētījumi, pieredze ar kopienām, projektu īstenotājiem u.c.). Jāatceras, ka statistiskā informācija ne vienmēr sniegs situācijas izpratni, tādēļ skaitlisko (kvantitatīvo) informāciju var papildināt ar novērtējumu (kvalitatīvo informāciju), kas raksturo vietējās kopienas, kultūru vai citus būtiskus sociālos, ekonomiskos vai kultūrālos aspektus, kas raksturo VRG teritorijas un iedzīvotāju unikalitāti.

Balstoties uz datiem un kvalitatīvo vērtējumu, **VRG veido kopienas ģeogrāfisko, kā arī sociālo un ekonomisko teritorijas raksturojumu**.

VRG izvēlas, kādus datus un informāciju izmantot, lai raksturotu un analizētu tās teritoriju un iedzīvotājus, kā arī identificētu vajadzības un potenciālu. Datu vākšana, apkopošana un analīze tiek balstīta galvenokārt uz **iepriekš noteiktajām vajadzībām**, ar kurām ir plānots strādāt SVVA stratēģijas īstenošanā. Šeit tiek lietota pieeja, ka sākumā tiek noteiktas vajadzības. Pēc SVID tās tiek papildinātas, koriģētas. Ir lietderīgi apvienot skaitlisko datu vākšanas metodes ar ekspertu intervijām, kas palīdz izprast un novērtēt situāciju.

Būtiski atcerēties, ka apkopotie dati un informācija būs pamats **sasniedzamo rezultātu definēšanai un noteikšanai**, savukārt SVID analīzes rezultāti palīdzēs identificēt nepieciešamos veicamos uzdevumus stratēģijas kvalitatīvai ieviešanai.

Šajā sadaļā apkopotā informācija ir atkarīga no SVVA stratēģijā paredzēto jomu aptvēruma. Lai gan SVVA stratēģija attiecas uz visu VRG teritoriju, tā noteikti nerisinās visas teritorijas attīstības problēmas. Izvēloties tematisko aptvērumu, VRG jāņem vērā, ka tai nav jādublē pašvaldību risināmie jautājumi, bet tā var papildināt un sekmēt pašvaldības izvirzīto mērķu īstenošanu. Tāpat VRG būtu jāorientējas uz vietējo cilvēku vajadzībām, kas tiek identificētas pirms šīs sadaļas jautājumu īstenošanas. Apkopojot informāciju (gan kvalitatīvo, gan kvantitatīvo), svarīgi ir ņemt vērā arī ES un Latvijas politikas dokumentos minētos aktuālos attīstības virzienus (skat. sadaļas "Ievads un vispārīgā informācija" norādītos izaicinājumus un attīstības virzienus līdz 2027. gadam). Tas var būt lietderīgi, formulējot rīcības un atbalsta mehānismu.

1.1. Darbības teritorija

Šajā apakšnodaļā VRG analizē teritorijas ģeogrāfiskos un sociālekonomiskos rādītājus un izdara secinājumus, kas izriet no apkopotajiem datiem un konstatētajām tendencēm. Nereti stratēģiju izstrādē tiek izmantoti pašvaldības attīstības programmās iekļautie apraksti un dati, lai arī tie ir noderīgi, tomēr nav nepieciešams tos dublēt. Labā prakse ir orientēties uz tām jomām un jautājumiem, kas balstās iepriekš noskaidrotajās iedzīvotāju vajadzībās. SVVA stratēģijā iekļaujami TIKAI tie dati, kuri ir nozīmīgi situācijas analizē, SVVA stratēģijas mērķu un rīcību noteikšanai un izvērtēšanai, kā arī ļauj izprast kontekstu VRG plānotajai intervencei laika posmā līdz 2027.gadam.

Papildus statistiskajiem datiem, var iekļaut arī informāciju par tendencēm teritorijā, piemēram, attiecībā uz uzņēmējdarbību, darbavietām, kopienu aktivitāti, migrācijas plūsmām, iedzīvotāju skaita izmaiņām, piekļuvi pakalpojumiem un infrastruktūrai, zināšanu un cilvēkkapitālu, kultūras resursiem, ja tas ļauj precīzāk izprast stratēģijas darbības teritoriju un pamatot izvirzītās vajadzības un potenciālās rīcības to risināšanai. Šīs apakšnodaļas ietvaros izdarītie secinājumi kalpo par pamatu tālākajās nodaļās veicamajai SVID analīzei.

VRG, izvēloties darbības teritorijas raksturojošos rādītājus, ir būtiski ņemt vērā, lai izvēlētie rādītāji:

- 1) pamato un dod kontekstu SVVA stratēģijā izvirzītajām vajadzībām, rīcībām un mērķiem;
- 2) ir pieejami nepieciešamajā griezumā un teritoriālajās vienībās.

Oficiālās statistikas saraksts ir noskaidrojams 30.11.2021. MK noteikumos Nr. 782. “Noteikumi par Oficiālās statistikas programmu 2022.–2024. gadam”²², savukārt statistika sākot ar 2023. gadu pieejama 29.11.2022. MK noteikumos Nr. 741. “Noteikumi par Oficiālās statistikas programmu 2023.–2025. gadam”²³.

Ievērojiet! Daļa ģeogrāfiskā un sociālekonomiskā apskata rādītāju ir izmantojami arī kā stratēģisko mērķu rezultātu rādītāji (skat.2.2.) un tiem ir zināma sasaiste ar rīcību iznākumu rādītājiem (skat.3.1. un 3.2.) Tāpēc, izstrādājot projektu atlases kritērijus, kā arī veidojot stratēģijas īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas plānu (skat.4.4.), nepieciešams izsekot šo rādītāju loģiskai sasaistei un izvēlēties tos rādītājus, kas ir izmērāmi, kuriem var noteikt izmaiņas, un kas var apliecināt stratēģijas īstenošanas virzību uz noteiktajiem mērķiem.

1.1.1. Vispārējs ģeogrāfisks apskats

Ģeogrāfiskā apraksta mērķis ir sniegt analīzi par resursiem, kas sastopami teritorijā. Datus ieteicams analizēt pēc iespējas zemākā līmenī - pagastos un pilsētās (ja attiecināms), ne tikai novadā kopumā. Būtiski ir arī identificēt teritorijas unikālās pazīmes. Ja dati tomēr nav pieejami par VRG teritoriju vai VRG teritoriju veido 2 vai vairāki novadi, tad var tos atspoguļot novadu griezumā vai sniegt kvalitatīvu vērtējumu par novadu daļām, kas ietilpst VRG teritorijā.

²² 30.11.2021. MK noteikumos Nr. 782. “Noteikumi par Oficiālās statistikas programmu 2022.–2024. gadam” <https://likumi.lv/ta/id/328181-noteikumi-par-oficialas-statistikas-programmu-2022--2024-gadam>

²³ 29.11.2022. MK noteikumos Nr. 741. “Noteikumi par Oficiālās statistikas programmu 2023.–2025. gadam”. <https://likumi.lv/ta/id/337525-noteikumi-par-oficialas-statistikas-programmu-2023-2025-gadam>

Papildus ieteicams izvērtēt arī tos teritorijas ģeogrāfiskos datus, kas var radīt priekšrocības vai draudus teritorijas tālākai attīstībai.

Apskatu var noformēt tabulas, infografikas vai citā veidā, piemēram, īsā, koncentrētā aprakstā. Zemāk norādītā tabula ir piemērs, ko var izmantot vai pielāgot SVVA stratēģijas izstrādes vajadzībām.

Rādītājs	Rezultāti	Secinājumi
Teritorijas platība un izvietojums	km ² Apraksts par novietojumu Latvijas teritorijā	Atrašanās pie ārējās robežas, jūras krastā, vai pie Rīgas var ietekmēt rīcību virzienus.
Teritorijas veids	Meži (%) Ūdeņi (%) Lauksaimniecības zeme (%)	Identificē būtiskākos ģeogrāfiskos resursus, kuri varētu kalpot par pamatu jaunas ekonomiskās aktivitātes radīšanai
Rādītāji, kurus var izmantot teritorijas ģeogrāfiskajam apskatam:		
<ul style="list-style-type: none"> ● Teritorijas platība un izvietojums (piem., km², novietojums Latvijas teritorijā) ● Teritorijas veids (meži (%), ūdeņi (%), lauksaimniecības zeme (%)) ● Dabas resursi ● Dabas mantojuma objekti (piem., īpaši aizsargājamas teritorijas, jūras piekraste, lielās upes un ezeri) ● Kultūras mantojuma objekti ● Iedzīvotāju blīvums (iedzīvotāju skaits uz km²) ● Būtiskākie attīstības un apdzīvojuma centri ● citi rādītāji 		

1.1.2. Sociālekonomisks apskats

Sociālekonomiskā apskata mērķis ir sniegt analīzi par ekonomisko un sociālo situāciju teritorijā, lai turpmāk varētu definēt, kādas vajadzības ar SVVA stratēģiju var risināt. Tas palīdz veidot mērķus, rīcības un identificēt rādītājus.

VRG izvēlas TIKAI tos rādītājus, kas raksturo būtiskākās problēmas vai priekšrocības darbības teritorijā, nodrošinot vietējās sabiedrības vajadzību apmierināšanu. Rādītāju atlasīti veic balstoties uz iepriekš noteiktām vajadzībām. Būtu jāizvairās no rādītājiem, ko VRG nevar tieši ietekmēt, īstenojot stratēģiju, vienlaikus šādus rādītājus var iekļaut, ja tie raksturo VRG teritorijas sociālo vai ekonomisko vidi un dod kontekstu SVVA stratēģijā izvirzītajām vajadzībām un mērķiem (t.s. konteksta rādītāji). Sociālekonomiskajā apskatā izvēlētie rādītāji būs vairāk vērsti uz kopējās situācijas raksturojumu, bet rezultāti tiks sasniegti īstenojot stratēģiju ar projektiem – piemēram, radītās darba vietas. Analizējot rādītājus, tos ieteicams atspoguļot salīdzinošā laika dimensijā, parādot izmaiņu tendenci. Izmaiņas palīdz novērtēt un veidot SVID un definēt nepieciešamos risinājumus nākotnē.

Rādītājs ²⁴	Tendence ²⁵	Secinājumi
Iedzīvotāju skaits VRG darbības teritorijā	2010. gads _____	Analizējot šo rādītāju, iedzīvotāju skaita būtisku

²⁴ Te doti piemēri, bet var būt arī citi rādītāji, kas tiks izmantoti kā mērķu sasniegšanas novērtējuma rādītāji

²⁵ Gads tiek izvēlēts ņemot vērā pieejamo informāciju. Tas neattēlo mērķi, bet gan esošo tendenci

<p>(kopīgs, nedalot pa administratīvām teritorijām)</p> <p>Datu avots – https://www.csp.gov.lv/lv</p>	<p>2020. gads _____</p>	<p><i>izmaiņu gadījumā ir jāskaidro svarīgākie izmaiņu iemesli, kā arī sekas, ko tas radījis stratēģijas sagatavošanas brīdī</i></p>
<p>Uzņēmumu skaits VRG darbības teritorijā uz 1000 iedzīvotājiem (kopīgs, nedalot pa administratīvām teritorijām)</p> <p>Datu avots – https://www.csp.gov.lv/lv vai www.lursoft.lv</p> <p><i>Svarīgi – ja VRG ir izveidota tikai daļā no novada teritorijas (atsevišķo pagastos), tad var veikt vispārēju aprēķinu (aprēķinot rādītāju pret konkrētajos pagastos dzīvojošajiem) vai arī atsakoties no šī rādītāja izmantošanas un izmantot rādītāju „Darba vietas teritorijā”</i></p>	<p>2010. gads _____</p> <p>2020. gads _____</p>	<p><i>Analizējot šo rādītāju, būtisku izmaiņu gadījumā ir jāskaidro svarīgākie izmaiņu iemesli, kā arī sekas, ko tas radījis uz stratēģijas sagatavošanas brīdī</i></p>
<p>Rādītāji, kurus var izmantot teritorijas sociālekonomiskajam apskatam:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Iedzīvotāju skaits un raksturojums ● Darba vietu skaits un sadalījums teritorijā ● Nodarbinātība pēc nozares un dzimuma, pilna un nepilna slodze ● Mājražotāju reģistrēšanās dinamika ● Tūrisma mītņu vai gultasvietu skaits ● Darbaspēka kvalifikācija ● Bezdarba līmenis, t.sk. dalījumā pēc vecuma un dzimuma ● Iedzīvotāju migrācijas dati ● Vietējās infrastruktūras nodrošinājums un pakalpojumu pieejamība ● Sociālās atstumtības pakļautās iedzīvotāju grupas, to īpatsvars ● Viedo ciemu skaits ● Reģistrēto nevalstisko organizāciju skaits ● Kultūras/tūrisma/atpūtas vietu vai citu objektu skaits VRG teritorijā. ● Citi rādītāji ● VRG iepriekšējā plānošanas periodā īstenoto projektu skaits pa nozarēm ● Leader pasākumā īstenoto projektu rezultātu ietekme uz teritorijas attīstību <p>ZVRG papildus var iekļaut rādītājus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Zivsaimniecības uzņēmumu skaits ● Zivsaimniecībā nodarbināto skaits (<i>tikai pirmajā administratīvajā teritorijā no Baltijas jūras piekrastes</i>) 		

1.1.3. Vietējās rīcības grupas darbības teritorijas pamatojums

Darbības teritorijas pamatojuma mērķis ir sniegt ieskatu stratēģijas lasītājam, kādēļ VRG teritorija, kurā tiks īstenota SVVA stratēģija, ir izveidojusies šādās robežās un parādīt, kas ir vienojošie elementi pašlaik. Pamatojumā var raksturot ekonomiskās, funkcionālās, fiziskās jeb ģeogrāfiskās, vēsturiskās, kultūras, sociālās vai kādas citas saites, kas vieno šo teritoriju. Pamatojums var būt arī aktīvu cilvēku iniciatīva, kas vienojās kopējam darbam noteiktā teritorijā. Būtu pieminami arī ierobežojumi saistībā ar jaunajām administratīvām robežām, ja tādi eksistē.

Teksta garums - līdz 1000 zīmēm

Ekonomiskās saites:

Ekonomiskās saites pastāv gadījumos, ja iepriekšējās nodaļās ir konstatētas kopīgas uzņēmējdarbības nozares vai kopīgu resursu pieejamība, kas veicina noteiktu ekonomisko nozaru attīstību. Vienlaikus par ekonomisko saiti var uzskatīt darbaspēka un daba vietu atrašanos dažādās administratīvās teritorijās un ar to saistītas migrācijas problēmas.

Piemēram, piekrastes pašvaldībām kopīga ekonomiskā saite ir tūrisma nozare, kur pakalpojuma pircējs nenošķir administratīvi teritoriālās robežas starp pagastiem vai novadiem, bet redz piekrastes ekonomiku kā vienotu piedāvājumu.

Funkcionālās saites:

Par funkcionālām saitēm starp administratīvi teritoriālām vienībām var uzskatīt situācijas, kad dažādās administratīvās vienībās atrodas dažāda veida pakalpojumi, ko izmanto vietējā kopiena neatkarīgi no savas dzīves vietas.

Piemēram, vietējās kopienas pārstāvji izmanto dažādus pašvaldību pakalpojumus neatkarīgi no administratīvi teritoriālajām robežām – vidusskola pieejama tikai vienā pašvaldībā, bet veselības aprūpes pakalpojumi otrā, kultūras nams ir pieejams vienā pagastā, bet pirmsskolas izglītības iestāde citā.

Fiziskās (ģeogrāfiskās) saites:

Par fiziskām saitēm uzskatāma situācija, kad konkrētas administratīvi teritoriālas vienības saista faktiski izveidoti vai dabiski veidojušies objekti – dzelzceļa līnijas, autoceļi, kopīgas upes un ezeri, kopīga īpaši aizsargājama dabas teritorija, u.c.

Piemēram, vairāki novadi ir izvietoti īpaši aizsargājamās dabas teritorijās vai to apkārtnē, un šī īpaši aizsargājamā dabas teritorija ir nozīmīga visu administratīvo teritoriju ekonomiskai vai dzīves telpas/vides attīstībai.

Vēsturiskās saites:

Par vēsturiskām saitēm uzskatāmas tādas saites starp administratīvi teritoriālām vienībām, kas pastāvējušas iepriekšējos teritoriju attīstības posmos, bet atstājušas ietekmi uz dzīves telpu, mentālām un fiziskām saitēm arī šodien.

Piemēram, vietējā rīcības grupa darbojas iepriekšējā rajona robežās, jo vēsturiski ceļu tīkls un pašvaldību savstarpējā sadarbība ir aktuāla arī šodienai vai arī vairāki esošie novadi vēsturiski veidojuši vienotu administratīvi teritoriālo vienību un šodien ir vērojama dažāda pakalpojumu pieejamība dažādās teritoriālās vienībās.

Kultūras saites:

Ar kultūras saitēm saprot kopēju reliģisko, nacionālo, sociālo piederību, kas veido teritoriju kopienas vērtības un to attiecības. Saikne ar kultūru var pozitīvi ietekmēt piederības sajūtu un identitāti, garīgo veselību un vispārējo labklājību.

Piemēram, Vietējā rīcības grupa darbojas Malienas kultūrvēsturiskajā novadā, kam raksturīga atšķirīga valoda īpatnības, cilvēku mentalitāte, kas var kalpot par pamatu tālākām šīs teritorijas savdabības un vērtību saglabāšanas aktivitātēm.

Šajā nodaļā novērtē tikai tās saites starp administratīvi teritoriālajām vienībām, kas pastāv realitātē un nav jāapraksta visas saites!

1.2. Partnerības principa nodrošināšana

Šajā apakšnodaļā VRG sniedz īsu un konkrētu partnerības aprakstu, kur izklāstīts partnerības nodrošināšanas princips un partnerības struktūra. Tiek uzsvērts, ka ievērots atvērtības princips, iespēja piedalīties visiem. Tajā pašā laikā atzīmējamās pārstāvniecības īpatnības, kas katrā VRG var atšķirties.

Teksta garums - līdz 2000 zīmēm

Teritoriālā pārstāvniecība:

Atbilstoši iepriekšējā apakšnodaļā aprakstītajai teritorijai tiek sniegts skaidrojums par teritoriālās pārstāvniecības nodrošināšanu VRG biedru sastāvā, kā arī lēmēj institūcijas (tās pārvaldes institūcija, kas ir atbildīga par vietējās attīstības stratēģijas īstenošanu) sastāvā. Ievērojiet, ka lēmēj institūcijas sastāvā ir jānodrošina publisko un privāto vietējo sociālekonomisko interešu pārstāvniecība un jānodrošina, ka lēmumu pieņemšanu nekontrolē atsevišķa interešu grupa.

Piemēram, tiek norādīts, ka vietējā rīcības grupa darbojas 4 novadu teritorijās, kur ir izteikti dažāds iedzīvotāju skaits, tādēļ partnerībā tiek nodrošināts diferencēts un līdzsvarots kopējais biedru skaits no katra novada, lai nodrošinātu līdzvērtīgu un sabalansētu pārstāvniecību. Vienlaikus tiek pievienots apkopojums, kurā norādīts kopējais partnerības biedru skaits un to sadalījums par novadiem vai administratīvi teritoriālām vienībām.

Mērķa grupu pārstāvniecība:

Atbilstoši iepriekš konstatētajiem būtiskākajiem secinājumiem par sabiedrisko un sociālekonomisko dzīvi, VRG sniedz skaidrojumu par aktīvāko vai problemātiskāko mērķa grupu pārstāvju iekļaušanu partnerībā. Par aktīvākajām mērķa grupām varētu uzskatīt nevalstisko organizāciju pārstāvju un pašdarbības kolektīvu vai interešu kopu pārstāvniecību, bet par problemātisko grupu pārstāvjiem varētu uzskatīt – bezdarbniekus gadījumos, kad novērots pieaugošs bezdarba līmenis, jauniešus gadījumos, kad novērojams iedzīvotāju skaita samazinājums u.c.

Ievērojiet, ka lēmēj institūcijā obligāti jābūt nodrošinātai lauku sieviešu (sieviete, kuras dzīvesvieta ir deklarēta lauku teritorijā, vai nevalstiskā organizācija, kas pārstāv lauku sieviešu intereses) un jauniešu (fiziska persona vecumā līdz 25 gadiem vai NVO, kas pārstāv jauniešu intereses) interešu pārstāvībai. Tāpat arī teritorijās, kas plāno piesaistīt EJZAF investīcijas ir jānodrošina, ka vismaz viena trešā daļa no lēmēj institūcijā pārstāvētajām privātpersonām (ekonomiskie un vietējie sociālie partneri) ir fiziskās vai juridiskās personas, kas veic saimniecisko darbību zivsaimniecības jomā vai ir nodarbinātas zivsaimniecībā, kā arī biedrību pārstāvjiem, kas aizstāv tikai zivsaimniecības nozares intereses.

Piemēram, tiek norādīts, ka VRG teritorijā pēdējos gados samazinās NVO skaits, kas saistīts ar iedzīvotāju neieinteresētību vietējās kopienas attīstībā, tādēļ partnerībā tiek aicināti un piedalās ciemu aktīvākie iedzīvotāji, kas vēlas veidot savas nevalstiskās organizācijas un veicināt vietējās kopienas aktīvāku iesaistīšanos sabiedriskajos procesos.

Ekonomiskā pārstāvniecība:

Atbilstoši iepriekš konstatētajām būtiskākajām uzņēmējdarbības nozarēm, vietējā rīcības grupa sniedz skaidrojumu par šo uzņēmējdarbības nozaru pārstāvju sabalansētas interešu pārstāvniecības nodrošināšanu partnerībā. Ievērojiet, ka lēmēj institūcijā obligāti jābūt nodrošinātai lauksaimnieku (fiziska persona, kura darbojas jebkurā no lauksaimniecības jomām, vai juridiska persona, kas veic saimniecisko darbību lauksaimniecībā vai nevalstiskā organizācija, kas pārstāv lauksaimnieku intereses) interešu pārstāvībai.

Piemēram, ir secināts, ka vietējās rīcības grupas darbības teritorijā būtiskākās darbības nozares ir lauksaimniecība un kūdras ieguve, bet viena no šīm nozarēm ir būtiski lielāka no nodarbināto skaita,

bet otra no apgrozījuma lieluma, tādēļ partnerībā vienāda pārstāvniecība tiek nodrošināta abām nozarēm.

Vietējās varas pārstāvniecība:

Šeit tiek norādīts - kādos novados tiks ieviesta stratēģija, kā arī sniedz informāciju par to, kādā veidā katra no pašvaldībām tiek pārstāvēta partnerībā, kā arī principiem kā vietējo varu pārstāvniecība tiek noteikta lēmējinstiūcijas (padomes) sastāvā. Ievērojiet, ka lēmējinstiūcijā valsts vai pašvaldību iestāžu pārstāvju nevar būt vairāk kā 49%.

Piemēram, tiek norādīts, ka vietējā rīcības grupa darbojas 4 novadu teritorijā, kā arī katru šo pašvaldību partnerībā pārstāv konkrēts pašvaldības deleģēts pārstāvis. Lai nodrošinātu pēc iespējas plašāku mērķa grupu pārstāvniecību lēmējinstiūcijā (padomē), rotācijas kārtībā katru gadu vietējo varu pārstāvniecību nodrošina viens padomes loceklis.

1.3. Teritorijas stipro un vājo pušu, iespēju un draudu izvērtējums

Šajā apakšnodaļā tiek analizētas VRG teritorijas un kopienas²⁶ stiprās un vājās puses, kā arī attīstības iespējas un draudi (SVID).

SVID metodi var lietot dažādos stratēģijas izstrādes posmos, tomēr, lai to veiktu kvalitatīvi, nepieciešamas zināšanas un informācija par analizējamo teritoriju un kopienas. Tādēļ to veic pēc vajadzību noteikšanas, savākto datu apkopošanas un analīzes, kvalitatīvo vērtējumu apkopošanas un vietējo plānošanas dokumentu izpēti. Ja nepieciešama papildus informācija lai veiktu SVID elementu definēšanu, var atgriezties pie stratēģijas sākuma posma, papildinot un padziļinot zināšanas par noteiktu tēmu vai teritoriju. SVID rezultātā tiks iegūta strukturēta matrica, kas tālāk izmantojama vajadzību papildināšanā un precizēšanā. SVID kalpo arī kā pamats mērķu un rīcību noteikšanai. SVID palīdz būvēt stratēģiju, izraudzīties tālākus mērķus, ņemot vērā teritorijas resursus un ierobežojumus, ietekmes no ārpuses - gan neizmantošanas, gan apdraudošas.

SVID var veikt dažādos veidos, ir vairākas pieejas, kas tiek lietotas. Zemāk norādītājā piemērā ir izmantota pieeja, kad sākotnēji tiek identificētas vajadzības/ jomas, kurām veic SVID analīzi, piemēram, uzņēmējdarbība vai sabiedriskie pakalpojumi. Var veikt analīzi par katru no šīm vajadzībām/jomām.

SVID elementi raksturo dažādas mijiedarbības un ietekmes:

S-stiprās un V-vājās puses raksturo analizējamā objekta vai jomas iekšējo vidi, kas ir atkarīgs no tās dalībniekiem un to darbības;

I-iespējas un D-draudi - ārējo vidi, ko analizējamais objekts vai joma nevar tiešā veidā ietekmēt.

Balstoties uz iepriekš apkopoto informāciju, VRG (ieteicams sadarbībā ar jomu ekspertiem) vērtē un īsi formulē katru SVID elementu, iekļaujot skaidrojumu par katra nozīmi jeb ietekmi uz teritoriju, kā arī secinājumus - kādas rīcības ir nepieciešamas, izmantotu teritorijas attīstībā vai gluži pretēji - novērstu tā negatīvo ietekmi.

Kā pārbaudīt, vai SVID ir veikts pareizi? Pirmkārt, jāpārliedz, vai apgalvojumam ir pamats, tas ir, vai mums ir informācija, lai par to spriestu. Otrkārt jānodala iekšējā vide no ārējās. Sākotnēji jānedefinē, kas ir objekts, pret ko mēs vērtējam šīs vides (piemēram, uzņēmēji). Te var uzdot jautājumu - vai, piemēram, apgalvojums, - teritorijā ir spēcīgi uzņēmēji, - viņiem trūkst zināšanu (ir iekšējā vide, ko var izmantot vai mainīt stratēģija); - izmantot jaunus tirgus, tirgus nestabilitāte (ir ārējā vide, ko stratēģija nevar ietekmēt, bet var attiecīgi izmantot un pielāgoties). Beidzot, SVID nav gatavs rīcības plāns, tas ir rīks turpmākajai stratēģijas izstrādei.

---

²⁶ VRG teritorija ir ģeogrāfiska vai sociāli ekonomiska (sadaļas 1.1.1, 1.1.2.), teritoriju apdzīvo cilvēku kopiena(-as), kas var būt atšķirīga(-as) ar savām raksturiezīmēm. Kopiena ir visi VRG cilvēki, neatkarīgi no to iesaistes VRG aktivitātēs. VRG strādā ar kopienas(-ām), lai attīstītos VRG teritorija.

Teksta garums – līdz 8000 zīmēm

IE KŠ ĒJI E FA KT OR I	1.	STIPRĀS PUSES	Ko tas nozīmē?	Kā to izmantot?	
	Šeit stratēģijas izstrādātājs sniedz apkopojumu no iepriekšējās nodaļās konstatētajām pozitīvajām statistiskajām, ekonomiskajām un teritoriālajām tendencēm un resursiem, kā arī secina, kādas darbības būtu nepieciešams veikt nākotnē, lai izmantotu, saglabātu vai uzlabotu esošās situācijas faktorus.				
	1.1.	<i>Vēsturiskas tradīcijas zivsaimniecības nozarē</i>	<i>Vietējā kopienā raksturīga zivsaimniecības nozare, kas nodarbina nozīmīgu iedzīvotāju skaitu, kā arī nodrošina ekonomisko aktivitāti piekrastes ciemos</i>	<i>Lai veicinātu zivsaimniecības nozares saglabāšanos, būtu jāatrod risinājums jaunās zvejnieku paaudzes apmācībām.</i> <i>Lai veicinātu lielāku ekonomisko ieguvumu no zivsaimniecības apstrādes nozares, būtu jāveicina tirdzniecības vietu veidošanu lielākās apdzīvotās vietās, kā arī jāuzlabo zivju produkcijas pārstrādes uzņēmumu materiāli – tehniskā bāze.</i>	
	2.	VĀJĀS PUSES	Ko tas nozīmē?	Kā novērst vai samazināt to ietekmi?	
	Šeit stratēģijas izstrādātājs sniedz apkopojumu no iepriekšējās nodaļās konstatētajām negatīvajām statistiskajām, ekonomiskajām un teritoriālajām tendencēm, kā arī secina, kādas darbības būtu nepieciešams veikt nākotnē, lai uzlabotu situāciju.				
2.1.	<i>Neaktīva vietējā kopiena</i>	<i>Secināts, ka pēdējos gados samazinās nevalstisko organizāciju skaits, kas saistīts ar piemērotu telpu un finansiāla, atbalsta trūkumu</i>	<i>Sniegt atbalstu ciemu sabiedrisko centru izveidei, kuros būtu radīta iespēja darboties gan nevalstiskajam sektoram, kā arī citām mērķa grupām.</i> <i>Sniegt atbalstu nevalstisko organizāciju ieceru īstenošanai, piemēram, piesaistot pašvaldību vai ārvalstu finansējumu NVO darbības atbalsta konkursiem.</i>		
ĀR ĒJI E FA	3.	IESPĒJAS	Ko tas nozīmē?	Kā to izmantot vai attīstīt?	
	Šeit stratēģijas izstrādātājs sniedz apkopojumu no iepriekšējām nodaļām par ārējiem faktoriem, kas varētu veicināt stipro pušu stiprināšanu, kā arī vājo pušu novēršanu.				

KT OR I	3.1.	<i>Reģionālās attīstības centra tuvums un labs ceļu savienojums ar to</i>	<i>Ja iepriekš ir konstatēts, ka stratēģijas darbības teritorijā ir rekreācijai piemēroti dabas resursi, bet vienlaikus pieaugošs bezdarbs, tad iespējams izmantot reģionālā attīstības centra (ar lielāku iedzīvotāju skaitu) tuvumu, lai veicinātu tūrisma nozares attīstību un darba vietu veidošanos.</i>	<i>Nepieciešams veidot rekreācijas tūrisma infrastruktūru, kā arī atbalstīt jaunu rekreācijas pakalpojumu attīstību vietās, kuras viegli pieejamas reģionālās attīstības centra iedzīvotājiem.</i> <i>Organizēt reģionālās attīstības centra iedzīvotājiem saistošus sporta un kultūras pasākumus, kuru laikā vietējie uzņēmumi varētu nodrošināt preču un pakalpojumu pārdošanu, piemēram, organizējot gadatirgus.</i>
	4.	DRAUDI	Ko tas nozīmē?	Kā to novēst vai mazināt?
	Šeit stratēģijas izstrādātājs sniedz vispārēju apkopojumu par ārējiem faktoriem, kas nākotnē varētu veicināt esošās situācijas pasliktināšanos. Parasti šajā nodaļā apskata politiska vai dabas risku iespējamību.			
4.1.	<i>Nozvejas kvotu samazināšanās</i>	<i>Ja iestājas situācija, kad tiek samazināta nozvejas kvota piekrastes zvejniekiem, tad pastāv iespēja, ka būtiska samazināsies vietējai kopienai nozīmīgas zivsaimniecības nozarē nodarbināto skaits, kā arī nozares apgrozījums un ieņēmumi.</i>	<i>Jāveicina zivsaimniecības nozares uzņēmumu darbības dažādošana, lai neparedzētu apstākļu gadījumā varētu veiksmīgi pārorientēt darbību un saglabāt darba vietas. Dažādošana prioritāri būtu veicināma nozarēs, kas balstītas uz vietējo iedzīvotāju zināšanām un vietējiem resursiem.</i>	

1.4. Teritorijas attīstības vajadzību identificēšana un potenciāla analīze

Teritorijas attīstības vajadzības ir vispārināts un apkopots problēmu formulējums. Vajadzību noteikšana balstās uz sākotnējo vajadzību definēšanu (problēmu noskaidrošanu), kas saistāma tālāk ar datu analīzi un SVID, kā arī ņemot vērā politikas plānošanas dokumentu analīzes rezultātus. Sākotnējie vajadzību formulējumi tiek noformulēti un precizēti. Procesa rezultātā nošķir tikai būtiskākās teritorijas attīstības vajadzības, kuras kalpos par pamatu attīstības vīzijas un stratēģisko mērķu izstrādei.

Ar potenciāla analīzi saprot nozaru, teritoriju un cilvēkresursu analīzi. Minētais izriet no datiem un informācijas, iegūtajām zināšanām. Potenciāla analīzē var iesaistīt ekspertus, kas pārzina jomu vai teritoriju. Te var lietot citas metodes, piemēram, daļēji strukturētas intervijas. Vajadzību identificēšana un potenciāla analīze notiek iepriekšējos SVVA stratēģijas izstrādes posmos. Šajā sadaļā tiek aprakstīti rezultāti atbildot uz jautājumu - ko un kādos virzienos ar pieejamiem resursiem var sasniegt.

Teksta garums – līdz 2000 zīmēm

Vietējā rīcības grupa, apkopojot vietējo iedzīvotāju vajadzības, konsultējoties ar ekspertiem, un citām iesaistītām mērķgrupām un pamatojoties uz **SVID analīzes secinājumiem**, nosaka galvenās vajadzības un potenciālās attīstības jomas, kurām sniedzams atbalsts 2023.-2027.gadā.

Nosakot galvenās vajadzības un potenciālās attīstības jomas, VRG ņem vērā ne tikai iepriekš gūtos secinājumus, bet arī iespējamo pieejamo finansējuma apjomu, cilvēkresursus un partnerības kapacitāti. Šeit jāņem vērā, ka SVVA stratēģija var tikt veidota arī plašāk, piesaistot citus finansējuma avotus, ne tikai tos, kur finansējums ir zināms vai paredzams. Izstrādājot vajadzību un potenciāla sadaļu, ir svarīgi ņemt vērā iepriekšējā perioda pieredzi.

Ievērojiet, ka teritorijas attīstības vajadzību identificēšanas un potenciāla analīzes pamatā ir vietējo iedzīvotāju identificētās vajadzības, kas ir iegūtas plaši iesaistot dažādas iedzīvotāju grupas stratēģijas izstrādes procesā.

Stratēģijas izstrādē ir nozīmīgi fokusēties uz ierobežotu vajadzību skaitu. Lai to izdarītu, ir jāveic to prioritizēšana, balstoties uz būtiskuma kritērijiem. Šeit sniegtie kritēriji ir tikai piemēri, kurus VRG var izmantot vai arī veidot savus vajadzību atlases kritērijus.

Būtiskāko atbalstāmo uzņēmējdarbības jomu noteikšanas kritēriji:

- a) Veido nozīmīgu vietējās ekonomikas daļu;
- b) Veido būtisku vietējās nodarbinātības daļu;
- c) Jaunu produktu vai pakalpojumu attīstībā ievēro aprites ekonomikas un zaļā kursa principus;
- d) Jaunu produktu vai pakalpojumu attīstībā vai izplatīšanā sadarbojas ar citiem teritorijas uzņēmumiem, mājražotājiem, pašnodarbinātajiem u.c.
- e) Balstās uz vietējiem resursiem un vietējo iedzīvotāju zināšanām vai prasmēm;
- f) Tām ir relatīvi augstāks pievienotās vērtības vai eksporta potenciāls.

Piemēram, vietējā rīcības grupa par prioritāri atbalstāmajām uzņēmējdarbības nozarēm nosaka zivsaimniecību, jo tā balstās uz vietējiem resursiem un nodarbina nozīmīgu iedzīvotāju skaitu, kā arī tūrismu, jo tam ir augsts potenciāls veidot ieņēmumus, izmantojot piekrastes joslas tūrisma resursu.

Piemēram, vietējā rīcības grupa par prioritāri atbalstāmu nosaka mājražotājus, jo tie balstās uz vietējiem resursiem un nodarbina nozīmīgu iedzīvotāju skaitu, kā arī tūrismu, jo tam ir augsts potenciāls veidot ieņēmumus, izmantojot piekrastes joslas tūrisma resursu.

Būtiskāko atbalstāmo sabiedrisko aktivitāšu noteikšanas kritēriji:

- a) Balstās uz vietējo iedzīvotāju prasmēm un interesēm;
- b) Jau esošajā situācijā iesaista plašu interesentu loku;

- c) Nākotnē spēj radīt uzņēmējdarbību un kuru rezultātā rodas preces vai pakalpojumi, kas ir pieprasīti tirgū (sociālā uzņēmējdarbība);
- d) Veicina apdzīvojuma saglabāšanos vai palielināšanos;
- e) Veicina pilsoniski atbildīgas kopienas attīstību (piem. viedie ciemi).
- f) Veicināt teritorijas atpazīstamību un jaunu resursu piesaisti.

Piemēram, bijušās skolas telpās tiek izveidota infrastruktūra dažādu rokdarbu interešu grupu darbībai – amatniecības centrs. Brīdī, kad interešu grupu ietvaros ir radīts pietiekams skaits produkcijas un amatniecības centrs faktiski ir kļuvis par tūrisma apskates objektu, šajās pašās telpās tiek izveidota amatnieku produkcijas tirdzniecības vieta, kas nes ieņēmumus un ļauj ilgtermiņa nodrošināt gan sabiedrisko aktivitāšu turpināšanu, gan arī tūrisma nozares objekta darbību.

Būtiskāko atbalstāmo pakalpojumu noteikšanas kritēriji:

- a) Ir pieejami pēc iespējas plašākam iedzīvotāju lokam (veidojot vienmērīgu un ekonomiski pamatotu pakalpojumu pieejamības pārklājumu);
- b) Kuru izmantošanā būtu ieinteresēti arī citu teritoriju iedzīvotāji, veicinot pakalpojumu pārdošanas iespējas;
- c) Kas ir nozīmīgi vietējas kopienas pastāvēšanai un attīstībai;
- d) Veicina apdzīvojuma saglabāšanos vai palielināšanos.
- e) Veicināt teritorijas atpazīstamību.

Piemēram, vietējās skolas jaunieši izveido velosipēdu nomas pakalpojumu, kas ļauj vietējiem iedzīvotājiem izmantot velosipēdus savām vajadzībām, bet vienlaikus velosipēdus var iznomāt arī citi interesenti, kuriem kopā ar velosipēdu nomu vietējie jaunieši organizē ekskursijas – šādā veidā ieguvēji ir gan vietējā sabiedrība, kam pieejami velosipēdi, gan jaunieši, kam rodas iespēja sniegt maksas pakalpojumus, gan arī tūrisma pakalpojumu sniedzēji, kas var piedāvāt plašāku pakalpojumu klāstu tūristiem. Vienlaikus būtu jāizvērtē, vai šāds tūrisma projekts nebūtu efektīvāk īstenojams sadarbībā ar kaimiņu teritorijām starpteritoriālās sadarbības ietvaros.

1.5. Starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības vajadzību novērtējums

Šajā apakšnodaļā stratēģijas autors, atbilstoši iepriekšējo apakšnodaļu secinājumiem, specifiski apskata VRG sadarbības iespējas ar citām teritorijām vai citām valstīm. Šīs apakšnodaļas mērķis ir plašākā kontekstā apskatīt VRG teritorijas priekšrocību izmantošanas vai trūkumu novēršanas iespējas, izmantojot starpteritoriālas vai starptautiskas pieredzes.

Teksta garums – līdz 2000 zīmēm

Šajā nodaļā, stratēģijas sagatavotājs apskata starpteritoriālās un starptautiskās sadarbības iespējas un to ietekmi uz 1.4.apakšnodaļā norādīto vajadzību apmierināšanu vai potenciāla efektīvāku izmantošanu.

Esošie sadarbības partneri:

Šeit apkopo informāciju par VRG esošajiem sadarbības partneriem:

- a) Vietējām rīcības grupām Latvijā un ārvalstīs, kuras teritoriāli, vajadzību līmenī vai citādāk ir līdzīgas VRG;
- b) VRG teritorijā ietilpstošo pašvaldību, NVO un uzņēmēju starptautiskās sadarbības partneriem.

Citi partneri, (tie, kas nav tieši VRG), ir aprakstāmi, ja VRG atzīst tos par svarīgiem turpmākajai sadarbībai.

Piemēram, vietējai rīcības grupai, kuras teritorijā nozīmīga ekonomikas nozare ir zirgkopība, ir izveidojusies veiksmīga sadarbība ar citu vietējo rīcības grupu citā valstī un šajā teritorijā ir veiksmīga zirgkopības pieredze, kuras apmaiņas rezultātā varētu būtiski paaugstināt nozares darbības efektivitāti. Vai vietējai pašvaldībai ir sadraudzības pašvaldība ar līdzīgām risināmām ekonomiskām problēmām –

šādas saites būtu vieglāk izmantot starptautiskajā sadarbībā, jo vietējā līmenī jau ir apzināta sadraudzības pašvaldība, kā arī ir pieejamas kontaktpersonas sadarbības turpināšanai.

Iespējamie sadarbības virzieni un teritorijas:

Ja nav esošu sadarbības partneru vai arī esošie partneri nevarētu sniegt atbalstu aktuālo problēmu risināšanā, tad šeit stratēģijas izstrādātājs, atbilstoši 1.4. apakšnodaļā noteiktajām būtiskākajām ekonomikas jomām, sabiedriskajām aktivitātēm vai atbalstāmajiem pakalpojumiem, nosaka iespējamās sadarbības jomas:

- a) Ekonomiskajai sadarbībai – piemēram, ja teritorija koncentrējas uz tūrisma nozares attīstību, tad starptautiskās sadarbības virziens varētu būt īpaši aizsargājama teritoriju tūrisma pakalpojumu tīkla izveidošana Baltijas valstīs;
- b) Sabiedriskās aktivitātes – piemēram, ja teritorijai nozīmīgi ir veicināt amatniecības kā vēstures mantojuma saglabāšanos, tad iespējama starptautiska sadarbība labāko un ekonomiski izdevīgāko ražošanas metožu apzināšanai un pieredzes apmaiņai.

2. Stratēģiskā daļa

Šajā nodaļā stratēģijas izstrādātājs, balstoties uz esošās situācijas analīzi, SVID analīzi, teritorijas attīstības vajadzību un potenciāla novērtējumu, kā arī uz starpteritoriālās un starptautiskās sadarbības iespēju novērtējuma pamata, sagatavo stratēģisku redzējumu par teritoriju 2027.gadā.

Stratēģiskais redzējums ietver nākotnes vīzijas definēšanu, kā arī mērķu, kurus nepieciešams īstenot, definēšanu un starpteritoriālās un starptautiskās sadarbības mērķu noteikšanu.

Šajā nodaļā arī aprakstāmi sasniedzamie rezultāti, kuri vērsti uz stratēģisko mērķu sasniegšanu.

Šajā nodaļā aprakstāmi arī stratēģijas inovatīvie elementi.

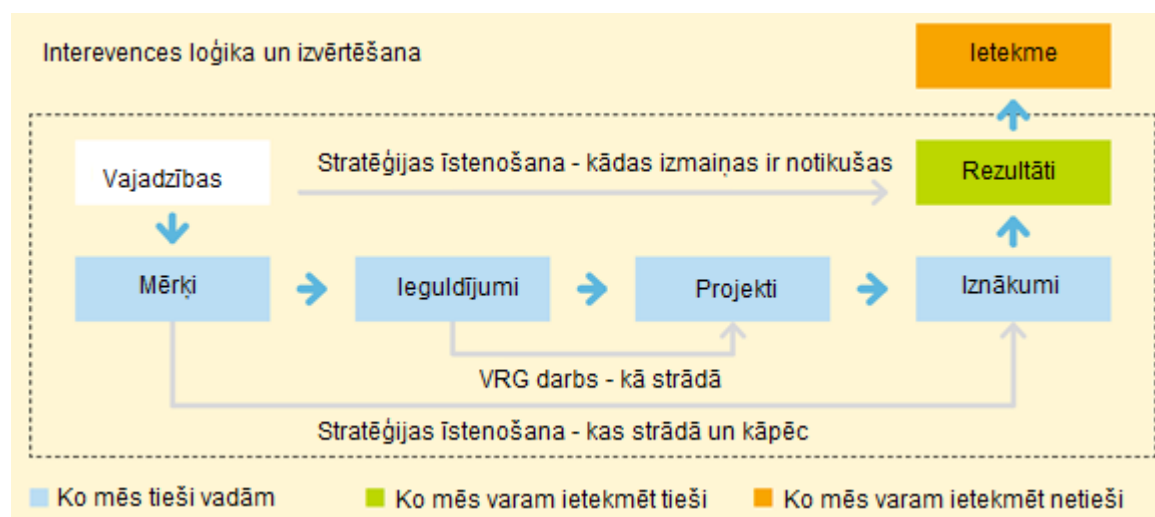
Stratēģiskā sadaļa ir būtiskākā, kas atbild uz jautājumu, ko VRG grib sasniegt savā teritorijā šajā plānošanas periodā un, kā tas var sekmēt ilgtermiņa mērķus tālākā nākotnē. VRG pamato, kādi ir mērķi un kā tie stratēģiski spēj uzlabot situāciju, ko tie risina, kādēļ tie ir izvēlēti tieši tādi. Lai atbildētu uz šiem jautājumiem, VRG pamato ar īstenoto stratēģijas izstrādes komunikācijas procesu un iepriekš veikto analīzi.

Definējot vīziju, mērķus, jāņem vērā, ka stratēģija sastāv no vairākiem mērķu līmeņiem (skat. 6. attēlu). Vīzijai parasti netiek piekārtoti rādītāji, tomēr pārējiem līmeņiem tie ir obligāti. Tie ir loģiski un hierarhiski saistīti. Zemāk esošais līmenis sniedz ieguldījumu augstāk esošajā. Papildus pastāv konteksta rādītāji, kas var tikt izmantoti, lai raksturotu vispārējo situāciju un palīdzētu izprast vajadzības, tomēr SVVA stratēģijas īstenošanā ietekme uz tiem būs netieša.

6.tabula. Mērķu hierarhija un rādītāji

SVVA stratēģijas mērķu līmenis	Rādītāji	Rādītāju piemēri
Vīzija	Ietekme	Ienākumi, dzīves kvalitāte kopienā
Mērķi	Rezultāti	Radītās darbavietas
Rīcības	Iznākumi	Jaunizveidoto uzņēmumu skaits

Rādītājiem jābūt pakārtotiem un savstarpēji saistītiem. Iznākuma rādītājs raksturo rīcību, un palīdz sasniegt mērķa rezultātu. Savukārt, mērķa rezultāti saistīti ar ietekmes rādītājiem, kas virzīta uz tālāku mērķu sasniegšanu (vīzija). Ietekmes rādītājus nosaka arī citi faktori.

7. Attēls. SVVA stratēģijas intervences loģika²⁷

Iznākuma rādītāji: tūlītējs taustāms projekta produkts. Citas ietekmes iespējamība, izņemot intervenci, ir maza, un dati parasti ir viegli pieejami no pamata monitoringa (piemēram, projektu skaits, dalībnieku skaits).

Rezultātu rādītāji: produkti/pakalpojumi (galvenokārt taustāmi), kas rodas darbību kopuma īstenošanas rezultātā konkrētas problēmas vai jautājuma risināšanas līmenī (piemēram, nodarbināto skaits).

Ietekmes rādītāji mēra plašākas izmaiņas, kas notikušas noteiktā jomā, un parasti tie ir jāskata ilgākā termiņā (piemēram, ienākumu līmenis). Vietējās attīstības kontekstā ietekmi bieži vien var būt grūti attiecināt tieši uz VRG darbu, ņemot vērā citu ietekmju iespējamību. Turklāt datu pieejamība attiecīgajiem rādītājiem vietējā līmenī mēdz būt ļoti ierobežota, un tāpēc sistemātiska ietekmes novērtēšana parasti pārsniedz vietējās rīcības grupas iespējas un resursus. Tomēr ambiciozas VRG varētu novērtēt dažas kvalitatīvās ietekmes, ko tās ir veicinājušas VRG teritorijā, piemēram, sociālā kapitāla attīstību, pateicoties pastiprinātai tīklu veidošanai un/vai kopienas līdzdalībai vietējā attīstībā.

SVVA stratēģijas var noteikt **horizontālus mērķus**, kas var kalpot par kritēriju paaugstinātas intensitātes atbalstam. Horizontālais mērķis aptver visas prioritātes. Kā horizontālie mērķi var būt inovāciju (jauninājumu) atbalsts, ieguldījumi klimata un vides jomā, zināšanās (mācībās, pieredzes pārņemšanā), aprites ekonomikas ieviešanā utml. Horizontālos mērķus (jomas) nosaka tad, ja mērķis ir definēts plaši, bet ir vēlme virzīt un atbalstīt atsevišķos virzienos, kas nav speciāli izdalīti. Piemēru skatīt 3.1.1. sadaļā.

2.1. Vīzija un stratēģiskie mērķi (tostarp starpterritoriālās un starpvalstu sadarbības mērķi)

Šajā apakšnodaļā stratēģijas autors, balstoties uz esošās situācijas analīzi, SVID analīzi, teritorijas attīstības vajadzību un potenciāla novērtējumu, kā arī starpterritoriālās un starptautiskās sadarbības iespēju novērtējuma pamata, sagatavo vīziju un stratēģiskos mērķus.

Teksta garums – līdz 2000 zīmēm

²⁷ Avots: https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/enrd_publications/evaluating-clld_en.pdf Šeit var skatīt arī rādītāju piemērus, kas var noderēt gan izvēloties rādītājus, gan vēlāk novērtējot stratēģiju

Vīzija īsi (līdz 600 zīmēm) un kodolīgi atklāj stratēģijas sagatavotāja redzējumu par to, kādai jābūt vietējās rīcības grupas teritorijai pēc stratēģijas ieviešanas, respektīvi – 2027.gadā. Vīzija parasti ir izteikta vienā teikumā un tā ietver “atslēgas vārdus”, kuri izsaka būtiskākos attīstības virzienus un elementus. Stratēģijas izstrādātājs pēc vīzijas definēšanas var sniegt īsu skaidrojumu par katru iekļauto “atslēgas vārdu”.

Piemēram,

Vietējās rīcības grupas teritorija nodrošina ikvienam sabiedrības loceklim dzīvot ekonomiski un sociāli aktīvā vidē, kur ikvienam ir nodrošināta iespēja radošai un profesionālai izaugsmei ražošanas jomā un pilsoniskai aktivitātei jebkurā teritorijas ciemā.

Atslēgas vārdi:

1. *Ekonomiski aktīva vide – ir vide, kur ikvienam, kurš nolēmis uzsākt uzņēmējdarbību, ir radīti atbalsta instrumenti ideju pārvēršanai uzņēmējdarbībā;*
2. *Sociāli aktīva vide – ir vide, kurā ikvienam ir iespējas justies droši gan sociāli, gan ekonomiski, kur nodrošināti visi nepieciešamie pakalpojumi kvalitatīvai dzīves telpas izmantošanai;*
3. *Radoša un profesionāla izaugsme ražošanas jomā – ikvienam ir iespēja pavadītu brīvo laiku atbilstoši savām interesēm un spējām, kā arī iespēja papildināt savas zināšanas un prasmes visas dzīves garumā, koncentrējot resursu uz ražošanas nozares attīstību;*
4. *Pilsoniska aktivitāte jebkurā teritorijas ciemā – ikvienam ir prasmes un iespējas izteikt savu viedokli, ietekmēt lēmumu pieņemšanu sabiedrības interesēs, kas pārsvarā koncentrēta uz teritorijas mazāko vienību - ciems.*

Vīzija kopumā reaģē uz vajadzībām, kas definētas iepriekš. Vīzija ir nākotnes vēlme, kas tiek balstīta iepriekšējā analizē. Laba vīzija ir raksturīga un specifiska vietējiem apstākļiem noteiktā teritorijā. Būtu jāizvairās no vispārīgiem neskaidriem apgalvojumiem, piemēram, *kvalitatīva dzīves vide*, kas netiek skaidrots. Vīzijas izstrādē var lietot vizionēšanas metodes. Vizionēšana ir paņēmieni, ko izmanto, lai definētu kopīgas nākotnes vīziju. Tas ietver lūgumu dalībnieku grupai novērtēt, kur viņi atrodas tagad un kur viņi var reāli cerēt atrasties nākotnē. Vizionēšanu veic grupā, kur procesu vada metodes pārzinātājs.

Stratēģiskie mērķi ir īsi (līdz 1400 zīmēm) un kodolīgi atklāj, ko VRG darīs VRG teritorijā, kas izriet no vietējām vajadzībām un veicina vīzijas izpildi. Katrs mērķis tiek izteikts kā viens teikums. Mērķis būs pamats rīcību definēšanai, tādēļ ir lietderīgi izmantot vienotu numerācijas sistēmu visā stratēģijas tekstā, kur burti apzīmē – M (stratēģiskie mērķi), R (rīcības).

Mērķiem ir jābūt skaidri formulētiem, izmērāmiem, sasniedzamiem stratēģijas īstenošanas laikā un ar plānotajiem resursiem, kā arī ar skaidri noteiktiem to sasniegšanas termiņiem (saīsinājumā ang. SMART principi).

Piemēram (atbilstoši iepriekš norādītajai vīzijai), SVVA stratēģijas stratēģiskie mērķi var būt:

- M1 Atbalsta sniegšana uzņēmējdarbības uzsākšanai vai paplašināšanai tūrisma un lauksaimniecības nozarēs;*
- M2 Kulinārā mantojuma piedāvājuma paplašināšana lauku tūrisma pakalpojumu klāstā*
- M3 Jauniešiem pieejama kvalitatīva brīvā laika pavadīšanas vietu tīkla izveide lauku teritorijā;*
- M4 Iedzīvotāju radošas un profesionālas izaugsmes veicināšana;*
- M5 Nevalstisko organizāciju darbības veicināšana;*
- M6: Atbalstīt lauku kopienu iniciatīvas, lai sekmētu viedu ciemu izveidošanos VRG teritorijā*

Formulējot SMART principiem atbilstošus mērķus, skaitliskās vērtības tiek ietvertas formulējumā. Piemēram: “Līdz 2027. gadam stiprināt inovāciju un pielāgošanās spēju VRG teritorijas uzņēmumos, veicot darbības, kuru rezultātā tiek ieviesti 10 jauni procesi vai produkti, 200 personas sekmīgi apgūst un ievieš jaunas prasmes un tiek radītas vai saglabātas 100 bruto darbavietas”.

Mērķiem nav jābūt pakārtotiem tikai un vienīgi ELFLA un EJZAF fondu atbalsta virzieniem. Tie būtu jāorientē uz identificētajām vajadzībām un definēto sasniedzamo vīziju.

Mērķu noteikšanā var lietot dažādas metodes. Tā var būt daļa no vizionēšanas procesa, kur vīzija tiek tālāk attīstīta un konkretizēta. Var izmantot LFA metodes, world cafe. Jebkurā gadījumā, rezultātā ir jāiegūst konkrēti mērķu formulējumi, kas atbilst SMART principiem.

Šajā nodaļā apraksta tikai stratēģisko virzienu, bet precīzas darbības šī mērķa sasniegšanai tiks aprakstīts rīcības plānā!

Starpterritoriālās un starpvalstu sadarbības mērķi

Starpterritoriālās un starpvalstu sadarbības mērķi izriet no iepriekš noteiktās vīzijas, kā arī 1.5.apakšnodaļā noteiktajām sadarbības vajadzībām. Kaut arī šis stratēģiskais mērķis ir daļa no kopējās vīzijas īstenošanas, tas tiek izdalīts atsevišķi, lai uzsvērtu specifiskās sadarbības vajadzības un pamatotu vietējās rīcības grupas dalības nepieciešamību dažādos starptautiskos projektos un aktivitātēs.

Piemēram,

M5 Vietējo pārtikas mājražotāju produktu virzīšana Baltijas tirgū.

Vietējā rīcības grupa, pamatojoties uz esošās situācijas izvērtējumu un ekonomiskās attīstības vajadzībām, ir secinājusi, ka pēdējos gados VRG teritorijā ir strauji pieaudzis mājražotāju skaits, kuru biznesa attīstībai ir nepieciešama paplašināšanās uz kaimiņvalstu tirgiem, tādēļ par sadarbības mērķi ir noteikta vietējo mājražotāju produktu virzīšana Lietuvas un Igaunijas tirgos, veidojot kopīgas reklāmas un tirdzniecības pasākumus ar ārvalstu sadarbības partneriem.

Šajā nodaļā apraksta tikai stratēģisko virzienu, bet precīzas darbības šī mērķa sasniegšanai tiks aprakstīts rīcības plānā!

Stratēģiskie projekti

(izvēles nodaļa)

Ja VRG, izzinot vajadzības, ir identificējusi iniciatīvas, kuru īstenošana ir kritiski svarīga teritorijas attīstībai un/vai nozīmīgas SVVA stratēģijā noteikto mērķu sasniegšanai, tad stratēģijā iekļauj stratēģisko rīcību, ar kuras īstenošanu tiks īpaši sekmēta SVVA stratēģijas ieviešana. Stratēģijā nav jānorāda jau izstrādāts stratēģiskais projekts, bet ir jāiekļauj stratēģiskās rīcības vispārīgs apraksts par to, kādas iniciatīvas ir plānots īpaši veicināt (piem., kādas sociāli jutīgas grupas atbalsts, viedo ciemu attīstība, aprites ekonomikas principu ieviešanai uzņēmējdarbībā vai citas).

Stratēģisko projektu identificēšana notiek pamatojoties uz vajadzībām un citu informāciju. Stratēģisko projektu mērķis ir veidot lielāku ieguldījumu sabiedrības labuma vai uzņēmējdarbības veicināšanā, kas tādējādi kalpotu par dzinuli citu aktivitāšu norisei.

Stratēģiskais projekts ir VRG identificēts projekts, kura īstenošana ir vitāli nepieciešama stratēģijā noteiktā mērķa sasniegšanai, tas var būt arī obligāti izpildāms priekšnosacījums, lai varētu tikt īstenotas citas plānotās rīcības.

Stratēģiskie projekti būtu, piemēram, kompleksi kādas teritorijas attīstības risinājumi vai arī kādas nozares atbalsts, kas balstās uz sadarbību, pievienoto vērtību, ķēdes, tīklojumu utt. Piemēram, atbalsts viedo ciemu aktivitātēm.

Stratēģiskie projekti veido ierobežotu projektu atlasu.

Piemēram:

1) Lai nodrošinātu vietējo zivsaimniecības produktu realizāciju vietējā tirgū, ir nepieciešams izveidot vienu tirdzniecības vietu. Rezultatīvais rādītājs ir vienas tirdzniecības vietas izveide XX pilsētā, kas ir skaitliski un teritoriāli ierobežojošs.

2) Lai nodrošinātu darba vietas 20 kokapstrādes strādniekiem, kuri ir zaudējuši darbu, jo uzņēmums ir pārtraucis savu darbību, tiks sniegts atbalsts viena kokapstrādes uzņēmuma izveidei XX pagastā, kas ir skaitliski un teritoriāli ierobežojošs.

2.2. Sasniedzamie rezultāti

Šajā apakšnodaļā stratēģijas autors, balstoties uz esošajiem statistiskajiem rādītājiem, kā arī stratēģiskajiem mērķiem, nosaka stratēģiskos novērtējuma rādītājus (rezultāta rādītājus) un to vērtības.

N.p.k.	Mērķis	Rezultātu rādītājs ²⁸	Bāzes vērtība (gads) ²⁹	2025.g.	2027.g.

Stratēģiskos rezultātus nosaka tādēļ, lai noteiktos laika posmos būtu iespējams novērtēt SVVA stratēģijas ieviešanas progresu, kā arī novērtēt to, vai ir nepieciešami grozījumi SVVA stratēģijas ieviešanā, gadījumā, ja nesekmējas ar plānoto rezultātu sasniegšanu.

Vienlaikus, stratēģijas izstrādātājam ir jāņem vērā, ka VRG nav vienīgais attīstības virzītājs savā darbības teritorijā, noteiktas darbības veiks arī pašvaldība un citas institūcijas un organizācijas. Lai novērtēšana būtu vienkāršāka un vērtējamie rezultāti viegli apkopojami, kā rezultātu rādītāju avotus var izvēlēties:

- 1) Par rezultātu noteikt kādu publiskās datu bāzēs pieejamu statistisku rādītāju (skatīt 1.1.2.apakšnodaļu);
- 2) Par rezultātu noteikt kādu rādītāju, kas noteikts pašvaldību attīstības programmās, jo arī pašvaldībām ir jāapkopo noteiktos uzraudzības rādītājus par attīstības programmas ieviešanas progresu;
- 3) Izvēlēties no EK noteiktajiem rādītājiem attiecīgi KLP SP regulā, EJZAF regulā
- 4) Var būt savi rādītāji, kas raksturo mērķi.

Jāatceras, ka rādītājiem jābūt izmērāmiem, sasniežamiem ar īstenotajiem projektiem. Būtu jāizvairās no konteksta rādītājiem, kurus SVVA stratēģija neietekmē, jeb, kur stratēģijas ietekme ir grūti nosakāma. Augstāk minētie avoti var palīdzēt rādītāju atlasē, bet VRG izvērtē to piemērotību konkrētajiem mērķiem, ko vēlas sasniegt SVVA stratēģijā. Nosakot rādītāju vērtības, VRG ņem vērā iepriekšējo analīzi, pieredzi iepriekšējā periodā līdzīgu mērķu sasniegšanā.

Definējot rādītājus, jāatceras, ka atšķirībā no iepriekšējā perioda, būs jānorāda vērtības lauku teritorijā saskaņā ar lauku teritorijas definējumu³⁰ LV. Tas nozīmē, ka, gan projektu iesniedzējiem,

²⁸ Var būt vairāki rādītāji, ja tie raksturo mērķi

²⁹ Ja nav iespējams noteikt bāzes vērtību, tad norāda "0"

³⁰ Lauku teritorija – ir visa Latvijas teritorija, izņemot valsts pilsētas un pilsētas ar iedzīvotāju skaitu virs 5000

gan stratēģijā, būs jānorāda sasniedzamie rādītāji, tajā skaitā lauku teritorijā. Piemēram, Radītās darba vietas (tajā skaitā – laukos).

VRG var izvēlēties ES noteiktos rādītājus vai arī izvēlēties citus, tajā skaitā, veidot savus. Zemāk, piemēram, ir ES KLP atbalsta rezultātu rādītāji:

R.10 Labāka piegādes ķēdes organizācija - tādu lauku saimniecību īpatsvars, kuras darbojas ražotāju grupās, ražotāju organizācijās, vietējos tirgos, īsajās piegādes ķēdēs un kvalitātes shēmās, ko atbalsta ar KLP – atbalsta saņēmēju skaits pret lauku saimniecību kopējo skaitu;

R.27 Ar vidi/klimatu saistītie rādītāji, veicot ieguldījumus lauku apvidos - Projektu skaits, kas veicina vides ilgtspējības, klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās mērķu sasniegšanu lauku apvidos;

R.37 Izaugsme un nodarbinātība lauku apvidos - jaunas darba vietas, kas atbalsētas KLP projektos lauku teritorijās;

R.39 Lauku ekonomikas attīstība - lauku ekonomikas uzņēmumu skaits, t.sk. bioekonomikas uzņēmumu skaits, kas izveidoti ar KLP atbalstu;

R.40 Lauku ekonomikas vieda pāreja - atbalstīto viedo ciemu stratēģiju skaits, t.sk. sagatavoti un īstenoti viedo ciemu projekti;

R.41 Eiropas lauku apgabalu saikne - tādu lauku iedzīvotāju īpatsvars, kuri ar KLP atbalstu iegūst labāku piekļuvi pakalpojumiem un infrastruktūrai – izvēlas teritoriālo vienību – ciems, pagasts, pilsēta, un tās vietas iedzīvotāji rādītājā ir kā labuma guvēji. KLP SP lauku iedzīvotāju skaits ir noteikts atbilstoši lauku teritorijas definīcijai;

R.42 Sociālās iekļaušanas veicināšana - cilvēku skaits, kuri gūst labumu no atbalstītajiem sociālās iekļaušanas projektiem – dalībnieku skaits sociālās iekļaušanas projektu īstenotās aktivitātēs

Ir ieteicams sagatavot savu mērķu/rīcību rādītāju sarakstu, piemēram, var skatīt šeit:

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1wF6YJwI7u7h-FBNRat4fkiYOGrupPwk/edit#gid=1042944045>

Izstrādājot SVVA stratēģiju PZA ietvaros, VRG jāņem vērā, ka katrā projektā, kas stratēģijas ietvaros tiks īstenots, būs jāsekmē vismaz viens no rezultātu rādītājiem, vienlaikus arī sekmējot PZA noteikto mērķa vērtību sasniegšanu. PZA izvēlētie rezultātu rādītāji ir CR6 Izveidotās darbavietas (personu skaits) un CR 8 Personas, kas saņem labumu (personu skaits), kam PZA noteiktās mērķa vērtības 2029. gadā attiecīgi ir 60 izveidotās darba vietas un 36 000 personas, kas guvušas labumu. Ja atbalsts nesekmē PZA ietvertos rādītājus, tad jāizvēlas vismaz viens no regulas Nr. 2021/1139 I pielikumā ietvertajiem rādītājiem³¹:

CR 1 - Jauna ražošanas jauda (tonnas/gadā)

CR 2 - Saglabāta akvakultūras produkcija (tonnas/gadā)

CR 3 - Izveidoti uzņēmumi (uzņēmumu skaits)

CR 4 - Uzņēmums ar lielāku apgrozījumu (uzņēmumu skaits)

CR 5 - Izņemto kuģu jauda (GT un kW)

CR 6 - Izveidotās darbavietas (personu skaits)

CR7 - Saglabātās darba vietas (personu skaits)

CR 8 - Personas, kas saņem labumu (personu skaits)

CR 9 - Teritorija, uz kuru attiecas bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzība, saglabāšana un atjaunošana (ha vai km)

CR 10 - Darbības, kas saistītas ar dabas atjaunošanu, saglabāšanu, ekosistēmu aizsardzību, bioloģisko daudzveidību, veselību un labklājību (darbību skaits)

CR 11 - Vienības, kas palielina sociālo ilgtspēju (vienību skaits)

CR 12 - "Datu vākšanas, pārvaldības un izmantošanas" sistēmas efektivitāte (skala: augsta, vidēja, zema)

CR 13 - Sadarbības aktivitātes starp ieinteresētajām personām (darbību skaits)

CR 14 – Radītās inovācijas (jaunu produktu, pakalpojumu, procesu, biznesa modeļu vai metožu skaits)

³¹ REGULA (ES) 2021/1139 (2021. gada 7. jūlijs) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1139&from=LV>

CR 15 - Uzstādīti vai uzlaboti kontroles līdzekļi (līdzekļu skaits)
 CR 16 - Vienības, kas gūst labumu no veicināšanas un informēšanas pasākumiem (vienību skaits)
 CR 17 - Vienības, kas uzlabo resursu efektivitāti ražošanā un/vai pārstrādē (vienību skaits)
 CR 18 - Enerģijas patēriņš, kas samazina CO2 emisijas (kWh/tonnas vai litri/h)
 CR19 - Darbības pārvaldības kapacitātes uzlabošanai (darbību skaits)
 CR 20 – Veiktie ieguldījumi (Investment induced) (EUR)
 CR 21 - Pieejamas datu kopas un ieteikumi (skaits)

2.3. Inovatīvo risinājumu identificēšana

Šajā apakšnodalā stratēģijas autors apraksta jauninājumus jeb inovācijas, ko vietējā rīcības grupa plāno ieviest teritorijas attīstībā, īstenojot šo stratēģiju un atbilstības kritērijus inovatīvu risinājumu noteikšanai. Inovācijas ir viens no LEADER septiņiem principiem un raksturo LEADER darbības būtību.

Teksta garums – līdz 2000 zīmēm

Inovāciju definīciju ir daudz, atkarībā no tā, kādi aspekti tiek uzsvērti. Viens no piemēriem: **Inovācija ir zinātniskās, tehniskās, sociālās, kultūras vai citas jomas ideju, izstrādņu un tehnoloģiju veiksmīga īstenošana jaunā produktā, pakalpojumā vai procesā. Būtiska inovācijas īpašība ir tas, ka tā ir īstenota. Produkta vai pakalpojuma inovācija ir uzskatāma par īstenotu tikai tad, kad tā ir nonākusi tirgū. Procesa, mārketinga vai organizatoriska inovācija ir īstenota tikai tad, kad tā ir praktiski ieviesta un tiek lietota attiecīgajā organizācijā/teritorijā³².**

No piemērā minētās definīcijas izriet, ka inovācijas var būt jebkādā jomā - **zinātniskā, tehniskā, sociālā, kultūras, citā**; tās raksturo **ideja, izstrādne un tehnoloģija**; tās var tikt īstenotas kā **jauns produkts, pakalpojums vai process**; inovāciju esamību apliecina fakts, ka tās ir **nonākušas tirgū, tiek ieviestas un pielietotas**.

Detalizētāku skaidrojumu par inovācijām skatīt ziņojumā Lauku attīstības programmas 2014- 2020 ietekme uz inovācijām³³

Inovācijas var tikt atbalstītas uzņēmuma līmenī vai teritoriālā līmenī. Ja tas ir uzņēmuma līmenī, tad inovācija var būt jebkāds jauninājums, kas nav bijis uzņēmumā/ organizācijā. Teritoriālā inovācija var tikt vērtēta dažādos mērogos: tā var būt inovācija, kas ir pirmo reizi ieviesta VRG teritorijā un tai lokāla nozīme (piemēram, pagastā attīstīts pirmsskolas bērnu pieskatīšanas pakalpojums sadarbojoties ar vietējiem senioriem) vai plašāka teritoriāla ietekme, kad inovācijas sniegtie rezultāti tiek izmantoti vai ietekmē daļu vai visu VRG teritoriju (piemēram, VRG teritorijā izstrādāta aplikācija, kurā vietējie ražotāji un iedzīvotāji var apmainīties ar informāciju par pieejamajiem un pieprasītajiem pārtikas produktiem un vienoties par piegādi).

Var būt projektu iesniedzēju inovācijas un pašas VRG inovācijas. Pirmās attieksies uz projektu konkursiem un to vērtēšanu, otrās ieviesīs pašas VRG, sekmējot LEADER pārvaldību.

Sociālās inovācijas ir atsevišķi nodalāmas, jo to mērķiem un līdzekļiem ir sociāls raksturs, tomēr tām var būt ietekme arī vides jomā (piem., inovācijas atkritumu šķirošanā, ekoloģiskā mājražošanā u.c.), ekonomikas jomā (piem., sociālā uzņēmējdarbība) un sociālajā jomā (piem., inovācijas

³² Adaptēts pēc tiesību akta projekta "Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 3.1. reformu un investīciju virziena "Reģionālā politika" 3.1.1.3.i. investīcijas "Investīcijas uzņēmējdarbības publiskajā infrastruktūrā industriālo parku un teritoriju attīstīšanai reģionos" īstenošanas noteikumi" sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums (anotācija).

³³ AREI. 2020. "Lauku attīstības programmas 2014- 2020 ietekme uz inovācijām"
https://www.arei.lv/sites/arei/files/files/lapas/Atskaite_inov%C4%81cijas.pdf

piedzīvotāju līdzdalības veicināšanai, veselība un sociālā aprūpes jomā u.c.).³⁴ Sociālo inovāciju virsmērķis ir labklājības līmeņa paaugstināšana. Sociālās inovācijas ir jaunas prakses vai tehnoloģiski izgudrojumi, kas vērsti uz labāku sociālo vajadzību apmierināšanu salīdzinājumā ar esošajiem risinājumiem. Šos inovatīvos risinājumus var nodrošināt gan sabiedriskas, gan komerciālas vienības. Sociālajām inovācijām raksturīga atvērtība, multidisciplināritāte, iedzīvotāju virzīta rīcība, vajadzību noteikta, vietas individualitātē balstīta. Vairāk informācijas: [Sociālās inovācijas centrs](#)³⁵.

Kā tipiskākos jauninājumus ieviešanas piemērus var minēt:

- 1) Partnerības sastāvs, piemēram, partnerībā tiek iesaistītas jaunas mērķa grupas – esošie bezdarbnieki, jaunieši, kuri vēlas uzsākt uzņēmējdarbību, u.c., kas līdz šim partnerībā nav darbojušies vai arī bijuši neaktīvu biedru statusā;
- 2) Uzņēmējdarbības uzsākšanas atbalsta sistēma, piemēram, vietējā rīcības grupa definē un ievieš pilnu uzņēmējdarbības uzsākšanas ciklu – no apmācībām par idejas attīstību un biznesa plāna radīšanas līdz telpu aprīkošanai un uzņēmuma darbības uzsākšanai;
- 3) Uz vietējiem resursiem balstītu darbību īstenošana, piemēram, SVVA stratēģijā nosaka noteiktu atbalsta apjomu sniegt tikai tiem uzņēmējiem, kas piesaista darbiniekus no konkrētās VRG teritorijas, mazinot būtisku bezdarba problēmu. Vienlaikus rīcības grupa nodrošina vietējā cilvēkkapitāla atbilstošu zināšanu un prasmju attīstību;
- 4) Uz citu teritoriju vai valstu pieredzi balstīti attīstības elementi, piemēram, ieviesta sabiedrisko aktivitāšu īstenošana kopienu centros un atbalstīta kopienu centru veidošanās, līdzīgi kā ciemu centri Igaunijā;
- 5) Brīvā laika pavadīšana kļūst par ekonomisko darbību, piemēram, vietējā rīcības grupa īpaši atbalsta projektus, kuru ietvaros vietējās interešu grupas savus brīvajā laikā radītos produktus piemēro tirgus vajadzībām un sāk to pārdošanu.

VRG identificē teritoriālus kritērijus (prasības), lai noteiktu inovatīvos projektus. Inovatīvo projektu atbalsts var tikt sasaistīts ar lielāku finansējuma intensitātes likmi vai arī papildu punktiem projektu vērtējumā. Lai identificētu inovācijas projektus, ir jāskatās iesniedzēja pamatojums - vai inovācija ir komerciāls produkts vai pakalpojums un tā potenciālā ietekme uz tirgu, savukārt, sociāla rakstura projektos - ietekme uz vietējo kopienu vai sabiedrību VRG teritorijā.

Lai identificētu inovācijas, VRG arī var izvērtēt iespēju pielietot Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas izstrādātos Radošuma balvas kritērijus projektu līmenī:

- 1) oriģinalitāte - netradicionāli risinājumi teritorijas attīstības veicināšanai un identitātes stiprināšanai, kas ir radīti un īstenoti konkrētajā pašvaldībā vai pārņemti no citām Latvijas pašvaldībām vai ārvalstu prakses, veiksmīgi pielāgojot tos vietējiem apstākļiem;
- 2) resursu izmantošanas efektivitāte – risinājumi teritoriju attīstībai, kas balstās uz vietējiem resursiem un vērtībām un palīdz ilgtermiņā atrisināt konstatētās problēmas bez lieliem finanšu resursu ieguldījumiem;
- 3) sabiedriskā nozīme (ilgtspēja) – risinājumi, kas atstāj pozitīvu ietekmi uz vietējo sabiedrību, aktivizējot vietējos iedzīvotājus;
- 4) atvērtība – risinājumi, kas apliecina pašvaldības atvērtību un atbalstu jaunām idejām un starpdisciplinārai pieejai, kā arī toleranci pret citādi dzīvojošiem, domājošiem un strādājošiem;
- 5) partnerība – risinājumi, kas veicinājuši sadarbību un dažādu nozaru / jomu kopdarbu un mijiedarbi teritorijas attīstības jautājumu risināšanā;

³⁴ Sociālās inovācijas centrs. 2022. Pētījums LATVIJAS SABIEDRĪBAS IZPRATNE PAR SOCIĀLAJĀM INOVĀCIJĀM https://socialinnovation.lv/wp-content/uploads/2022/11/Petijums_LV-sabiedribas-izpratne-par-socialajam-inovacijam.pdf

³⁵ Sociālās inovācijas centrs. <https://socialinnovation.lv/jauni-materiali-pieci-jautajumi-par-socialo-inovaciju/>

- 6) integrēta (pārnozaru) pieeja – risinājumi, kas paredz nozaru savstarpēju koordināciju, panākot, ka vienas nozares risinājumi ietekmē un papildina citu nozaru attīstību, tādā veidā nodrošinot kompleksu jautājumu risināšanu teritorijas attīstībai.

Šajā nodaļā ir īsumā jāapraksta, kā paredzētie jauninājumi uzlabos stratēģisko mērķu sasniegšanas rezultātus.

Piemēram, izveidojot uzņēmējdarbības uzsākšanas atbalsta sistēmu, kā arī partnerības sastāvā aktivizējot esošos bezdarbniekus, paredzams, ka viņi iegūs vairāk informācijas par uzņēmējdarbības uzsākšanu, kā arī būs motivētāki sākt savu privāto biznesu, uzlabojot stratēģisko mērķu iznākuma rādītāju – jaundibināto uzņēmumu skaita pieaugums.

VRG var būt definējusi jauninājumus, noteiktus virzienus un tad tos apraksta, pamatojot, ka, piemēram, tiek sagaidīts, ka projekti būs vērsti uz sociālo labumu, pakalpojumu uzlabošanu iedzīvotājiem, uz aprītes principu vai energoefektivitātes uzlabošanu, kas veicinās konkrētu (var minēt) izvirzīto mērķu sasniegšanu.

3. Rīcības plāns

Nodaļa ietver vismaz vienu Rīcības plānu, bet var būt arī trīs Rīcības plāni, tie ir:

- Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) atbalstītās rīcības ;
- Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda (EJZAF) atbalstītās rīcības (ja attiecināms);
- Rīcības plāns cita ārējā finansējuma piesaistei (ja VRG to paredz). Šo rīcības plānu Komiteja nevērtēs.

Visām rīcībām ir jābūt pamatotām ar sadaļā 1.4. identificētajām teritorijas attīstības vajadzībām un potenciālu, turklāt visām rīcībām ir jātuvina stratēģisko mērķu sasniegšanas novērtējuma rādītāju izpilde.

Katrai rīcībai tiek noteikti savi iznākuma rādītāji, kas parāda, kādā apjomā ir plānota šī rīcība (tiek ievērots SMART princips). Ieteicams būtu īsi aprakstīt, kā plānotās rīcības rādītāji veicinās mērķu sasniegšanu.

Rīcības plāns VRG stratēģijas īstenošanai ir laika posmam no 2023 līdz 2027. gadam un tajā tiek plānotas rīcības atbilstoši finansējumam, kas varētu tikt piešķirts (LAD sniegtā informācija). Rīcības plāns 2023. gadā tiek sagatavots VRG visam plānošanas periodam. VRG sagatavo starpposma vērtējumu līdz 2026. gada sākumam, kur jāsasniedz iznākuma novērtējuma rādītāji vismaz 75% apmērā (ja ir pamatots iemesls, tad vismaz 55%), lai saņemtu atlikušo finansējuma daļu.

3.1. Rīcības plāns 2023.–2027. gadam Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna 2023.–2027. gadam intervencē "Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošana" (turpmāk – Stratēģiskā plāna intervence)

VRG sagatavo rīcības plānu ELFLA finansējumam, parādot **mērķus un rīcības**. Rīcības nosaka, balstoties uz iepriekš stratēģijas izstrādē iegūto un analizēto informāciju - vajadzību izzināšanu, dokumentu izpēti, ekspertu intervijām, SVID analīzi. Rīcībām ir jānodrošina stratēģijas izvirzīto mērķu sasniegšana.

Vienlaikus SVVA stratēģijas mērķi un rīcības ir saistāmas ar Stratēģiskā plāna 2023-2027. intervences atbilstošajām aktivitātēm³⁶, ko norāda tabulas sadaļā “**Stratēģiskā plāna intervences aktivitāte**”.

Maksimālā atbalsta intensitāte un maksimālā attiecināmo izmaksu summa vienam projektam tiek norādīta saskaņā ar Stratēģiskā plāna intervenci un ievērojot ES regulā 2021/2115³⁷ noteiktās prasības.

Vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvu projektiem maksimālā attiecināmo izmaksu summa vienam projektam ir 200 000 EUR un stratēģijā to var samazināt (var arī diferencēt, piemēram, pēc projekta veida (mācību projektiem, iekārtām, būvniecībai)). Pamata atbalsta intensitāte ir 40% un stratēģijā to var paaugstināt līdz 65%, nosakot kritērijus, vai līdz 75%, kritēriju noteikšanā ievērojot KLP SP regulas Nr.2021/2115 73.pantā noteiktās maksimālās atbalsta intensitātes un prasības. VRG nosaka atbalsta intensitāti atbilstoši saviem stratēģiskajiem mērķiem.

Kopienu spēcinošas un vietas attīstības sekmējošas iniciatīvas maksimālā attiecināmo izmaksu summa vienam projektam ir 50 000 EUR, pašvaldību infrastruktūras projektiem un VRG starpvalstu un starpteritoriālās sadarbības projektiem - 100 000 EUR. Stratēģijā to var samazināt (var arī diferencēt, piemēram, pēc projekta veida (mācību projektiem, iekārtām, būvniecībai)). Pamata atbalsta intensitāte ir 70% un stratēģijā to var paaugstināt līdz 90%, nosakot kritērijus. Piemēram, iniciatīvām, kuras VRG īpaši vēlas veicināt šajā plānošanas periodā teritorijā (piem., sociālās inovācijas, viedie ciemi, atbalsts sociāli mazaizsargātām grupām) VRG var noteikt augstāku atbalsta intensitāti..

VRG sadarbības projektiem maksimālā attiecināmo izmaksu summa ir līdz 100 000 EUR, atbalsta intensitāte ir 100% un VRG sadarbības projektā atsevišķām darbībām var noteikt zemāku atbalsta intensitāti.

Kārtas izsludināšanas princips - stratēģijā tiek norādīts, kā plānots izsludināt kārtas, piemēram, kārtas, nepārtraukts projektu konkurss. Nav jānorāda, cik kārtas vai kurā gadā tās plānots izsludināt.

Iznākuma rādītāji attiecas uz rīcību, piemēram, (...) saglabātās darba vietas. Katram no rīcību plāniem ir pievienoti rīcību iznākumu rādītāji, kas parāda arī plānotās rīcības apjomu. Iznākumu rādītājiem ir jābūt izmērāmiem.

Rīcība 1.1. (piemērs) Atbalsta sniegšana uzņēmējdarbības uzsākšanai, t.sk. stratēģiskais projekts piem.- kokapstrādes uzņēmuma izveidei*	Rezultātu rādītāji (piemērs.) - Izveidots 1 uzņēmējdarbības uzsākšanas centrs - Izveidota 1 tirdzniecības vieta Rojā
Rīcība 1.2. (piemērs) Tūrisma nozares pakalpojumu dažādošana	Rezultātu rādītāji Jaunizveidoto pakalpojumu skaits/ to īpatsvars pret esošo pakalpojumu skaitu
Rīcība 2.1. (piemērs) Atbalsts sabiedriskā labuma iniciatīvām pagastos, ciemos	Rezultātu rādītāji - 20 jaunas iniciatīvas, pašdarbības kolektīvi, pulciņi pagastos un ciemos.
Rīcība ...	Rezultātu rādītāji

³⁶ Zemkopības ministrija. 2022. Kopējā lauksaimniecības politika Latvijā Latvijas KLP Stratēģiskā plāna pasākumi no 2023.gada https://zm.gov.lv/public/ck/files/ZMregkonference_Aktualizets13102022.pdf#page=132

³⁷ REGULA (ES) 2021/2115 (2021. gada 2. decembris) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2115&from=LV>

Nr. p. k.	Mērķis /rīcība	Stratēģiskā plāna intervences aktivitāte	Maksimālā attiecināmo izmaksu summa vienam projektam (euro)	Maksimālā atbalsta intensitāte (%)	Īstenošanas kārtas (izsludināšanas princips)	Iznākuma rādītāji

3.1.1 kritēriju apraksts maksimālās atbalsta intensitātes noteikšanai

Maksimālā atbalsta intensitātes kritēriji ir horizontālas prioritātes, kuru stratēģija ir noteikusi, kā īpaši svarīgas. Piemēram, SVVA stratēģijā kā prioritāte (mērķis) ir noteikta mazā biznesa iespēju uzlabošana laukos. Tomēr ar šo ir par maz. Stratēģija grib panākt, ka mazais bizness attīstās inovatīvu risinājumu virzienā. Tad tiek izvēlēts horizontālais mērķis - inovatīvi projekti, ko raksturo kritērijs - inovācijas. Lai tos veicinātu, tiek izvēlēts instruments - maksimāla atbalsta intensitāte. Lai novērtētu, vai projekts ir inovatīvs, tiek izmantotas inovatīvu projektu pazīmes un speciāli nosacījumi atbalsta saņemšanai, kas var būt atšķirīgi katrā no horizontālajiem mērķiem.

Prioritāte	Mazā biznesa attīstība laukos	Kritērijs	Pazīmes	Prasības	Instruments
Horizontālā prioritāte	Inovatīvi projekti	Inovācijas	Saskaņā ar <u>inovācijas definīciju</u>	Ieguldījumu proporcija <u>inovat. tehnoloģijā</u>	Paaugstināta atbalsta intensitāte

8. Attēls. Horizontālās prioritātes lietošana nosakot maksimālu atbalsta likmi

VRG sniedz aprakstu par kritērijiem maksimālā atbalsta intensitātes noteikšanai. Piemēram, ja tas attiecas uz inovatīviem projektiem. Šajā gadījumā, ja, vērtējot projektu konstatē, ka tas ir inovatīvs, balstoties uz inovāciju pazīmēm, kas aprakstītas 2.3 sadaļā. VRG var nenoteikt maksimālo atbalsta intensitāti projektam, kur inovācijas veido nelielu daļu no projekta izmaksām, piemēram, būvniecība veido lielāko daļu, bet iekārtas, ar kurām tiek ražots inovatīvs produkts vai sniegts pakalpojums, veido nelielu daļu no projekta izmaksām. Un pretēji, projekts, kurā inovatīvās iekārtas, kas nodrošina inovāciju, ir ievietotas jau esošās telpās vai tām ir vajadzīgs neliels remonts, var tikt uzskatīts par inovatīvu kopumā un saņemt maksimālu atbalstu. Šāda pieeja ir orientēta uz esošo ražošanas un pakalpojumu telpu izmantošanu nevis uz jaunu būvniecību.

VRG var definēt citus kritērijus maksimālā atbalsta saņemšanai. Tādi var būt, piemēram, ja projekts atbalsta zaļā kursa mērķus, samazina oglekļa emisijas, uzlabo pārtikas kvalitāti, īsās pārtikas ķēdes, energoefektivitāti, ievieš aprites ekonomikas principus kopienā vai uzņēmumā, izmanto atjaunojamās enerģijas risinājumus, veicina veselīgu dzīvesveidu, sniedz sociālās uzņēmējdarbības pakalpojumus, veicina tūrisma produktu attīstību, kompleksu risinājumu piedāvājumi, augstākas pievienotās vērtības radīšana, viedo ciemu atbalsts utml. Vienlaicīgi projekti var kvalificēties arī kā inovatīvi, kas jau ir aprakstīts iepriekš. Ja nepieciešams, būtu izstrādājamas atsevišķas pazīmes, lai identificētu projekta atbilstību izvēlētajam kritērijam. Piemēram, projekts pēc investīciju saņemšanas ražos produkciju ar

augstāku pievienoto vērtību. Tiek noteikts, kas šādā gadījumā apgrozījums pieaugs par .... %, tajā pašā laikā pārdotās produkcijas vērtība par ... %.

Maksimālu atbalstu var piešķirt noteiktiem attīstības virzieniem, kas var būt svarīgi VRG teritorijā. Piemēram, kopprojektiem, kooperatīvu attīstībai, jauniešu projektiem utml. Šajā gadījumā kritērijs paaugstināta atbalsta piešķiršanai ir, piemēram, kopprojekts, bet pazīme ir tas, kā mēs identificējam kopprojektu.

3.2. Rīcības plāns 2023.–2027. gadam Programmas zivsaimniecības attīstībai 2021.–2027. gadam darbības veidā "Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju īstenošana" (turpmāk – PZA pasākums)³⁸

VRG sagatavo rīcības plānu EJZAF finansējumam, parādot mērķus, rīcības. Rīcības nosaka, balstoties uz iepriekš stratēģijas izstrādē iegūto un analizēto informāciju - vajadzību izziņāšanu, dokumentu izpēti, ekspertu intervijām, SVID analīzi. Rīcībām ir jānodrošina stratēģijā izvirzīto mērķu sasniegšanu. Vienlaikus, mērķi un rīcības ir saistāmas ar PZA 2021-2027. atbilstošajiem pasākuma mērķiem ko norāda tabulas sadaļā "PZA pasākums".

Maksimālā atbalsta intensitāte un izmaksu summa vienam projektam tiek norādīta saskaņā ar attiecīgajiem MK noteikumiem un atbilstošo ES regulu. Vietējās ekonomikas attīstības un transformācijas veicināšanas, vides resursu ilgtspējīgas izmantošanas, kā arī klimata pārmaiņu mazināšanas, zvejas vai jūras kultūras mantojuma izmantošanas veicināšanas aktivitātēs atbalsta intensitāte ir 50%, izņemot inovatīvos projektos, kur tā ir 65%³⁹, projektos, kas ir saistīti ar piekrastes zvejniecību ir 100%, sabiedriskā labuma projektos 90%, kopprojektos 80%. Ostu infrastruktūras attīstības stiprināšanas aktivitātē atbalsta intensitāte ir 50%, kopprojektiem un ostu pārvaldēm - 80%. Starpterritoriālās un starpvalstu sadarbības projektiem VRG sadarbībai atbalsta intensitāte ir 100%. Maksimālā atbalsta intensitāte var tikt mainīta saskaņā ar stratēģijā noteiktajiem principiem un normatīvo regulējumu. VRG var samazināt maksimālo atbalsta intensitāti, ja tas ir pamatots stratēģijā.

Kārtas izsludināšanas princips - stratēģijā tiek norādīts, kā plānots izsludināt kārtas, piemēram, kārtas, nepārtraukts projektu konkurss vai ierobežotas projektu atlases kārtā. Nav jānorāda, cik kārtas vai kurā gadā tās plānots izsludināt.

Iznākuma rādītāji attiecas uz rīcību, piemēram, (...) atbalstīto tūrisma projektu skaits. Saskaņā ar EJZAF regulu PZA ietvaros ir noteikts viens iznākuma rādītājs: CO01 – darbību skaits un plānotais mērķa rādītājs 2029. gadā – atbalstīto projektu skaits - 310.

Nr. p. k.	Mērķis /rīcība	PZA* pasākuma mērķis	Maksimālā attiecināmo izmaksu summa vienam projektam (euro)	Maksimālā atbalsta intensitāte (%)	Īstenošanas kārtas (izsludināšanas princips)	Iznākuma rādītāji

³⁸ Ir mainīts nosaukums PZA. Atbilst 2022.g. MK noteikumu Nr. 509 2. pielikuma punktam: "3.2. Rīcības plāns 2023.–2027. gadam Rīcības programmas zivsaimniecības attīstībai 2021.–2027. gadam darbības veidā "Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju īstenošana" (turpmāk – Rīcības programmas pasākums)"

³⁹ Šī atbalsta intensitāte tiks piemērota tai projekta daļai, kas ir inovatīva. Ja viss projekts inovatīvs – tad visam būs 65%, ja tikai daļa inovatīva, tad inovatīvajai daļai 65%, bet pārējai – 50%.

--	--	--	--	--	--	--

* Vadlīnijās norādītā PZA ir tā pati Rīcības programma, kas ir norādīta MKN509.

3.3. Cita ārējā finansējuma nepieciešamība un piesaistīšanas novērtējums

(līdz 2000 zīmēm)

Ja VRG ir paredzējusi mērķus vai rīcības, kas tiek finansēts no citiem fondiem (izņemot ELFLA, EJZAF), tad atbilstošus mērķus un rīcības norāda atsevišķi, paredzot finansēšanas avotu, apjomu, sasniedzamo rādītāju

Vietējās rīcības grupas atbilstoši identificētajām vajadzībām novērtē nepieciešamību izstrādāt vai neizstrādāt rīcības plānu cita ārējā finansējuma piesaistei. Taču šo rīcības plānu Komiteja, apstiprinot VRG stratēģiju, nevērtēs.

N.p.k.	Mērķis	Rīcība	Finansēšanas avots	Finansējuma apjoms	Iznākuma rādītājs

4. Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijas īstenošana un novērtēšana, neietver projektu vērtēšanas kritērijus

Šajā nodaļā ir jāparāda, ka vietējai rīcības grupai ir izstrādātas procedūras un ir kapacitāte efektīvai stratēģijas īstenošanai.

(līdz 11 000 zīmēm)

4.1. Vietējās rīcības grupas informācijas tīklu veidošanas apraksts un sadarbības nodrošināšana ar dažādām tās darbības teritorijā esošajām organizācijām

*Šajā sadaļā koncentrētā veidā tiek atspoguļots, kā VRG ir iesaistījusi vietējo sabiedrību SVVA stratēģijas sagatavošanā, iecerējusi **informēt vietējo sabiedrību** par SVVA stratēģiju, **nodrošināt tās īstenošanu**, t.sk. sniegt atbalstu projekta pieteikuma iesniedzējiem un īstenotājiem, tāpat apraksta, vai un kā plāno **aktivizēt vietējo kopienu SVVA stratēģijas mērķu sasniegšanā**. Aprakstā ieteicams nodalīt informēšanas un aktivizēšanas pasākumus, kas īstenoti SVVA stratēģijas izstrādes posmā un tiek plānoti tās īstenošanas posmā. Veidojot SVVA stratēģiju, VRG var iekļaut pasākumus kopienas aktivizēšanai aktivizēšanas izdevumos vai paredzēt atsevišķu mērķi vai rīcības tās sekmēšanai.*

Tīklošanās un sadarbība ir LEADER pamatprincipi un veido pamatu LEADER pieejas **pievienotās vērtības radīšanai**, jo ļauj aktivizēt kopienas un interešu grupas (t.sk., teritorijas iedzīvotājus, uzņēmējus, organizācijas, institūcijas u.c.) SVVA stratēģijas mērķu sasniegšanai un teritorijas attīstībai plašākā mērogā un ilgtspējīgākā veidā.

Tīklošanās ir darbība vai process mijiedarbībā ar citiem, lai apmainītos ar informāciju un attīstītu profesionālus vai sociālos kontaktus. Rezultātā var veidoties sadarbība, radītas uzņēmējdarbības un / vai nodarbinātības iespējas.

Sadarbība ir process, kurā divas vai vairākas vienības vai organizācijas strādā kopā, lai izpildītu uzdevumu vai sasniegtu mērķi.

VRG savā darbībā var izmantojot **pasīvo pieeju**, tās pamatā primāri ir sadarbības veidošana ar LEADER mērķauditoriju un tās informēšana un konsultēšana par LEADER pieeju un SVVA stratēģijas īstenošanu (t.sk., projektu atlasēm, kritērijiem, projektu īstenošanu utt.), kā arī īstenoto projektu rezultātu popularizēšana (piemēram, publikācijas vai sižeti plašsaziņas līdzekļos, sociālajos tīklos, sanāksmēs u.c.).

Aktīvā pieeja nozīmē, ka VRG savā teritorijā darbojas kā **teritorijas attīstības procesu aktivizētājs un multiplicētājs**. Tas nozīmē, ka papildus informēšanai, konsultēšanai un sadarbības uzturēšanai projektu vērtēšanas, īstenošanas un uzraudzības laikā, VRG īsteno arī citus aktivizēšanas pasākumus, kā piemēram:

- veido aktīvu sadarbību un kopprojektus ar citām organizācijām, interešu grupām, institūcijām, kas arī ir iesaistīti teritorijas attīstībā;
- atpazīt sinerģijas un tālākās attīstības iespējas starp dažādiem projektu īstenošanai un veicināt to sadarbību, lai to projektu rezultāti radītu lielāku un ilgtspējīgāku ietekmi uz teritoriju;
- veidot platformu jaunu sadarbību attīstībai (piemēram, organizē pasākumus, kuros satiekas dažādas VRG teritorijas interešu grupas, lai kopīgā dialogā attīstītu teritorijas attīstībai nepieciešamos risinājumus un sadarbotos to īstenošanai);
- īsteno pieredzes apmaiņu ar citām organizācijām VRG teritorijā, Latvijā un starptautiski gan savas, gan arī citu VRG teritorijas attīstībā ieinteresētu un aktīvu dalībnieku kapacitātes celšanai;
- organizē apmācības un citus pasākumus, lai sekmētu teritorijas attīstībai un SVVA stratēģijas mērķu sasniegšanai nepieciešamo zināšanu pieejamību un prasmju veidošanos;
- identificē aktīvos iedzīvotājus, motivē un atbalsta tos vietējās kopienas veidošanā un aktivizēšanā;
- atbalsta vietējās kopienas, palīdzot tām veidot sadarbību ar citām kopienām; īsteno kopprojektus;
- īsteno iniciatīvas, kas stiprina kopienas, pilsonisko sabiedrību, rosina uzvedības patēru izmaiņas, vērtību pārskatīšanu un rosina citas pārmaiņas VRG teritorijā, kas ļauj sekmīgāk sasniegt SVVA stratēģijas mērķus;
- apzina un veicina jaunu un inovatīvu risinājumu attīstību 1.4. sadaļā identificētajām teritorijas attīstības vajadzībām un potenciāla izmantošanai;
- īsteno citas rīcības, kas vērstas uz kopienu iesaisti teritorijas attīstībā.

Aktīvās sadarbības un informācijas tīklu pieejas izmantošana, ļauj būtiski palielināt potenciālu SVVA mērķu sasniegšanā.

4.2. Papildinātības nodrošināšana ar Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmu 2021.-2027.gadam specifiskajiem atbalsta mērķiem

Šajā apakšnodaļā tiek norādīta SVVA stratēģijas papildinātība ar ES kohēzijas politikas programmas 2021.-2027.gadam specifiskajiem atbalsta mērķiem (turpmāk - SAM). Sadaļas mērķis ir demonstrēt stratēģijas iespējamo projektu potenciālu sasaisti (papildinātību un nošķirtību) ar ES kohēzijas politikas programmas 2021-2027. mērķiem. To var veikt apraksta formā vai veidot tabulu, kurā ir SAM Nr., apraksts, un potenciālās stratēģijas darbības. Šī sadaļas sagatavošanā var konsultēties ar vietējām pašvaldībām, lai noskaidrotu par to paredzētajiem projektiem kohēzijas instrumentu kontekstā.

Teksta garums – līdz 3000 zīmēm

VRG iepazīstas un iekļauj tos SAM, kas ir saistāmi ar SVVA stratēģijā noteiktajiem mērķiem un rīcībām. Piemēram:

5.1.1. SAM “Vietējās teritorijas integrētās sociālās, ekonomiskās un vides attīstības un kultūras mantojuma, tūrisma un drošības veicināšana pilsētu funkcionālajās teritorijās” (RSO 5.1.)

Investīcijas paredzētas uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstībai, publiskās ārtelpas attīstībai, pašvaldību kapacitātes veicināšanai un viediem risinājumiem publisko pakalpojumu efektivitātes uzlabošanai. SAM ietvaros investīcijas tiks veiktas atbilstoši plānošanas reģionu un pašvaldību attīstības programmām.

Indikatīvās atbalstāmās darbības: ieguldījumi pašvaldības publiskajā infrastruktūrā uzņēmējdarbības vides attīstībai, integrētas investīcijas kultūras infrastruktūrā ar lielāku sociāli ekonomisko efektu, integrēti ieguldījumi publiskajā ārtelpā (piem., parks, skvērs, promenāde, publiski pieejama atpūtas zona, t.sk. Baltijas jūras piekrastē), identificējot primāri svarīgās vietas, kur ieguldījumi var sniegt vislielāko atdevi, palielināt sabiedrības drošību vai uzlabot dzīves vides kvalitāti, kas var ietvert multifunkcionālus risinājumus, zaļo un zilo infrastruktūru (piem., zaļās salas, zaļos žogus, velosipēdu novietnes, caurlaidīgu ietvju izbūvi), ieguldījumi plānošanas reģionu un pašvaldību darbības efektivitātei, t.sk. jaunu un inovatīvu risinājumu attīstīšanai, administratīvo pakalpojumu, sabiedriskā transporta, sabiedriskās drošības, izglītības, komunālo u.c. pakalpojumu nodrošināšanai, kombinējot ieguldījumus infrastruktūrā ar IKT risinājumiem. Paaugstināt plānošanas reģionu un pašvaldību speciālistu kapacitāti, t.sk. sabiedrības iesaiste attīstības plānošanā un īstenošanā, t.sk. pamatzināšanas par pilsonisko sabiedrību kā resursu un tās ieguldījumu teritorijas attīstībā.

Piemēram: piekļuves nodrošināšana jūras piekrastei (ceļš, veloceļņš, auto stāvlaukums, u.c.); paredzēt kopējus pasākumus ar pašvaldību kopienu sabiedrības aktivizēšanas jomā.

Detālāk skatīt programmu : <https://www.esfondi.lv/planosana-1>

Atbilstoši Partnerības līgumam ES investīciju fondu 2021.-2027.gada plānošanas periodam EJZAF atbalstītās SVVA iniciatīvas 5. prioritārā mērķa ietvaros būs papildinošas ar ELFLA īstenoto LEADER pieeju. RPZ 2027 atbalstītajā teritorijā EJZAF pildīs galvenā fonda funkcijas. Demarkāciju starp attiecīgajiem fondiem noteiks VRG SVVA stratēģijās. Ilgtspējīgas zilās ekonomikas jomā EJZAF būs papildinātība ar ERAF, veicinot gan tradicionālās nozares kā zivsaimniecība, piekrastes tūrisms, gan jaunās zilās ekonomikas nozares.

Tiks nodrošināta ERAF papildinātība Partnerības līguma 5.mērķī Veicināt līdzsvarotu reģionu attīstību, ar ELFLA īstenoto LEADER pieejas ieviešanu Latvijas KLP SP 2023.–2027.gadam ietvaros. LEADER pieejas ieviešana sekmē vietējo attīstību lauku teritorijā un sociālekonomisko atšķirību mazināšanos, īstenojot lauku kopienu ilgtspēju veicinošas vietējās attīstības iniciatīvas, kas ir iekļautas VRG izstrādātajās vietējās attīstības stratēģijās. ES fondu ieguldījumu nošķirtība paredzēta ar LEADER pieejas ieviešanas metodi. Papildinātību starp attiecīgajiem ES fondiem noteiks VRG SVVA stratēģijās.

4.3. Projektu vērtēšanas kritēriju noteikšanas principi un kārtība, tostarp interešu konflikta novēršana

Šajā apakšsadaļā tiek norādīti projektu pieteikumu vērtēšanas kritēriju izstrādes principi un projektu vērtēšanas kārtība. Sadaļā arī jāparāda, kā VRG projektu vērtēšanā novērsīs interešu konflikta riskus. Projekta vērtēšanas kritēriji, to vērtība nav jāiekļauj SVVA stratēģijā, bet ir jānorāda, kur tie būs pieejami.

Ar projekta vērtēšanas kritēriju noteikšanas principiem saprot vispārīgas prasības, kas tiks ievērotas, izstrādājot projektu pieteikumu vērtēšanas kritērijus. Zemāk ir norādīti piemēri vērtēšanas kritēriju noteikšanas principiem, VRG var izstrādāt un iekļaut savus principus:

- atbilstības princips - vērtēšanas kritēriji vērtē, lai projektu pieteikumos plānotās aktivitātes un mērķi sniedz tiešu ieguldījumu SVVA stratēģijas rīcību un mērķu sasniegšanā;
- vienlīdzības princips - izstrādātie vērtēšanas kritēriji nav diskriminējoši un ir vienlīdzīgi attiecībā pret visiem, kas var pretendēt uz atbalstu;
- ilgtspējas princips - vērtēšanas kritēriji veicina projekta rezultātu saglabāšanu, izmantošanu un attīstību turpmāk;
- papildināmības princips prasa izvēlēties tādas kritērijus, kur projekti uzrāda saikni ar citām iestādēm, kas jau īstenotas (iesniedzējs ir jau veicis investīcijas) vai arī tiek īstenotas blakus teritorijā (nepieciešamība veidot teritoriāli saistītas investīcijas, lai palielinātu sociālo vai ekonomisko efektu);
- efektivitātes princips - kritēriji vērtēs paredzēto projekta mērķu, aktivitāšu un plānoto ieguldījumu sabalansētību;
- inovācijas princips - kritēriji vērtēs projektos paredzēto iniciatīvu un aktivitāšu novitāti VRG teritorijā;
- prioritāšu princips paredz, ka vērtēšanas kritērijos tiks vērtēti, vai projektu pieteikumos tiks sekmētas iniciatīvas, kas SVVA stratēģijā ir noteiktas kā īpaši atbalstāmas;
- atklātības princips - kritēriji un to vērtējums būs atklāts un pieejams projektu iesniedzējiem, vērtēšanas process tiks nodrošināts caurspīdīgs.
- taisnīguma princips - pret visiem projektu iesniedzējiem tiks ievēroti vienādi vērtēšanas kritēriji un principi, nepieļaujot interešu konflikta riskus.

VRG, izstrādājot projektu vērtēšanas kritērijus, var balstīties uz iepriekšējo pieredzi un piesaistīt projektu pieteikumu vērtētājus.

Projektu vērtēšanas kārtība tiek izstrādāta saskaņā ar attiecīgajiem MK noteikumiem.

Projektu pieteikumu vērtētāji un lēmumu pieņēmēji nedrīkst atrasties interešu konfliktā. Tas nozīmē, ka personām, no kurām ir atkarīgs projekta pieteikuma vērtējums vai lēmums par tālāku projekta gaitu, nevar būt intereses, kas varētu ietekmēt projekta virzību. Tas nozīmē, konkrētā projekta vērtētājs nedrīkst būt saistīts ar izvērtējamā projekta izstrādi vai ieviešanu. Lemšanā par projekta apstiprināšanu nevar piedalīties persona, kas kaut kādā mērā saistīta ar projekta pieteikumu. Lēmējs nevar pieņemt lēmumus par projektiem, ja tas attiecīgajā kārtā ir iesniedzis savu projektu. Pirms vērtēšanas vai lēmumu pieņemšanas projektu pieteikumu vērtēšanā un lemšanā iesaistītās personas rakstiskā veidā apliecina interešu konflikta neesamību.

4.4. Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijas īstenošanas uzraudzība un novērtēšanas procedūra

Šajā apakšnodaļā tiek atspoguļots, kā tiks organizēta un veikta SVVA stratēģijas īstenošanas pastāvīga uzraudzība un periodiska novērtēšana, kas ietver ne tikai nepieciešamo rādītāju apzināšanu, bet arī turpmākās darbības stratēģijas īstenošanai, nepieciešamības gadījumā pielāgojot SVVA stratēģijas rīcības plānu mainīgajiem VRG teritorijas attīstības apstākļiem.

Par pastāvīgo uzraudzību un periodisko novērtēšanu atbildīgs ir VRG administratīvais vadītājs. Tas organizē VRG darbu, sadala pienākumus, atbild par atskaišu sagatavošanu, informācijas izplatīšanu, aktivizēšanas pasākumu plānošanu un īstenošanu. VRG padome (valde) piedalās kā lēmējinstītūcija, kas uzrauga procesu un sniedz ieteikumus VRG darbības uzlabošanai. Šajā sadaļā VRG arī norāda, kādi ir katra iesaistītā pienākumi, papildus var pievienot iesaistīto dalībnieku shēmu.

Pastāvīgu stratēģijas īstenošanas uzraudzību VRG veic regulāri apkopojot datus par projektiem, analizējot projekta kārtu gaitu un rezultātus, aktivizēšanas pasākumu pieredzi. Pastāvīgas stratēģijas uzraudzības mērķis ir sekot līdzi stratēģijas īstenošanas procesam, lai vajadzības gadījumā pilnveidotu vai mainītu īstenošanas darbības.

Stratēģijas periodisku novērtēšanu VRG veic ik gadu, sākot ar 2025.gadu, apkopojot SVVA stratēģijas sasniegtos rezultātus un iesniedzot tos LAD saskaņā ar normatīvo regulējumu. Stratēģijas periodiskās novērtēšanas mērķis ir apkopot un analizēt stratēģijas īstenošanas rādītājus, lai salīdzinātu ar SVVA stratēģijā paredzētajiem rezultātu un iznākuma rādītājiem. Stratēģijas starpposma novērtējumu VRG veic 2025. gadā saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. VRG saņems papildu atbalstu SVVA stratēģijas īstenošanai (finansējuma piešķirums otram posmam).

Aprakstā VRG norāda, kādā veidā tiks organizēts datu un rādītāju ieguves process, kā ir plānots tos apkopot un izmantot pastāvīgajai uzraudzībai vai periodiskajam vērtējumam. Ieteicams ir iekļaut shēmu, kas parāda, kādi dati tiek uzkrāti un kā notiek to novērtēšana.

Saskaņā ar ES ieviešanas regulu: (ES) 2022/1475⁴⁰, dalībvalstīm EK 2 reizes plānošanas periodā būs jāapkopo un jāsniedz informācija par LEADER pieejas īstenošanu - Vidus termiņa un gala novērtējumā. Rādītājus apkopos LAD. VRG tie nav obligāti izpildāmie rādītāji, kas jāiekļauj stratēģijā. Zemāk minētie rādītāji ļauj saprast virzienus/mērķus, kurus izvirza ES. VRG var izmantot šos rādītājus savās SVVA stratēģijās, ja tie ir atbilstoši vietējām vajadzībām, SVVA stratēģiju mērķiem un rīcībām.

Projektu skaits⁴¹ kopā un sadalījumā pēc īstenotāja (kopā veido 100%, projekts nevar atkārtoties - dubultās uzskaites izslēgšana):

- Privātpersonas un uzņēmumi
- Publiskās pārvaldes iestādes (kā piemēram, pašvaldības, to iestādes)
- Privātu ekonomisko vietējo interešu pārstāvji (piemēram, uzņēmumu apvienības, tirdzniecības kameras u. c.)
- Sociālo vietējo interešu pārstāvji (piemēram, NVO, vietējās apvienības u. c.)
- Pētniecības organizācijas un institūcijas
- Vairāku veidu projekta virzītāju kopīgi īstenotie projekti
- Pieder pie citām kategorijām

Sadarbības projektu skaits pēc veida:

- VRG īstenoto starpreģionālās sadarbības projektu skaits (stap VRG teritorijām);
- VRG īstenoto starptautisko sadarbības projektu skaits;

Inovatīvo projektu skaits:

- Inovatīvu projektu skaits vietējā kontekstā (VRG teritorijā) kopā
- Tīklošanās un sadarbības pasākumu veids/skaits
- Pieejamības pasākumu veids/skaits

Projektu skaits sadalījumā pa mērķiem/jomām (viens projekts var atbilst vairākām jomām):

- Projektu skaits, kuri saistīti ar zināšanu nodošanu, ieskaitot konsultēšanu, apmācību un zināšanu apmaiņu par ilgtspējīgu, ekonomisku, sociālu, vidisku un klimatam draudzīgu sniegumu
- Projektu skaits, kuri saistīti ar ražotāju organizācijām, vietējiem tirgiem, īsām piegādes ķēdēm un kvalitātes shēmām, ieskaitot investīciju atbalstu, tirgvedības aktivitātes u. c.,
- Projektu skaits, kuri saistīti ar atjaunīgās enerģijas ražošanas jaudu, ieskaitot biobāzētu enerģiju
- Projektu skaits, kuri veicina vides ilgtspēju un klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās mērķu sasniegšana lauku apvidos
- Projektu skaits, kuros tiek radītas darba vietas

⁴⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R1475&from=LV>

⁴¹ EK ir noteikusi darbības, kas te ir saprotamas kā projekti

- *Projektu skaits, kuros tiek atbalstīti lauku uzņēmumi, arī bioekonomika*
- *Projektu skaits, kas saistīts ar viedo ciematu stratēģijām*
- *Projektu skaits, kas uzlabo piekļuvi pakalpojumiem un infrastruktūrai, ieskaitot platjoslu pieslēgumu*
- *Projektu skaits sociālās iekļaušanas jomā*
- *Projekti, kas pieder pie citām kategorijām*

Bez minētajiem rādītājiem, ir finansējuma rādītāji:

- *Finansējums VRG spēju veidošanai un VRG sagatavošanās darbībām*
- *Finansējums SVVA stratēģiju īstenošanu (ieskaitot sadarbības aktivitātes un sagatavošanu)*
- *Finansējums par SVVA pārvaldību, uzraudzību un izvērtēšanu un tās iedzīvināšanu, arī ieinteresēto personu pieredzes apmaiņas veicināšanu.*

Pastāvīga īstenošanas uzraudzība

To veic brīvā formā.

Piemērs. SVVA stratēģijā norāda:

- *Iekšēji VRG izstrādāto pastāvīgo uzraudzības īstenošanas mehānismu;*
- *Analizējamo informāciju (temati un rādītāji), avotus, laika limitus;*
- *VRG vadības informēšanas un tālāku rīcību apraksts.*

Periodiska novērtēšana / starpposma vērtējums

Tiek veikta saskaņā ar normatīvo regulējumu. Koncentrētā veidā tiek norādīts:

- *kā notiks ikgadējo un starpposma vērtējumu sagatavošana (saskaņā ar regulējumu);*
- *veids un avots, kā tiks savākti un apkopoti mērķu (rezultāta) un rīcību (iznākuma) rādītāji un to vērtības;*
- *kā tiks vērtēts pats īstenošanas process;*
- *kā VRG teritorijā tiks vērtēta izplatītā informācija par stratēģijas īstenošanu un tās rezultātiem (aktivizēšanas, tīklošanās, informēšanas pasākumi);*
- *kā tiks vērtēta LEADER pievienotā vērtība;*
- *kā stratēģija nodrošina vienādas iespējas, tajā skaitā cilvēkiem ar īpašām vajadzībām un jauniešiem VRG stratēģijas īstenošanā;*
- *kā tiks vērtēti SVVA stratēģijas īstenošanas rezultāti, ko tie sniedz ELFLA un EJZAF finansētajām rīcībām nacionālajā līmenī (ir saskanīgi mērķu sasniegšanas rādītāji, piemēram – radīto darba vietu skaits)*
- *kā tiks vērtēti SVVA stratēģijas īstenošanas rezultāti, ko tie sniedz pašvaldības(u) attīstības programmu īstenošanā.*

4.5. Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijas īstenošanas organizācija

Šajā apakšnodaļā stratēģijas autors apraksta, kā tiks organizēts administratīvais darbs SVVA stratēģijas īstenošanai, t.sk. komunikācijas pasākumi. Tiek aprakstīts, cik liela apjoma biroja darbs tiek plānots un, kā tiks nodrošināta biroja darba efektivitāte.

Apakšnodaļā tiek aprakstīta katras VRG struktūras iesaiste SVVA stratēģijas īstenošanā. Parasti augstākais lēmējorgāns – biedru sapulce, SVVA stratēģijas īstenošanā tieši neiesaistās. Valde/padome (lēmēj institūcija) iesaistās, pieņemot lēmumus saistībā ar SVVA stratēģiju un tās grozījumiem, vērtēšanas komisiju. Projektu vērtēšanas komisija izvērtē projektus un iesaistās tieši. VRG

administrācija (administratīvais vadītājs un SVVA stratēģijas īstenošanā iesaistītie VRG darbinieki) - izstrādā SVVA stratēģiju, organizē tās īstenošanu un nodrošina aktivizēšanas procesu VRG teritorijā.

VRG administrācijai ir lielākā atbildība SVVA stratēģijas īstenošanā. VRG darbības nodrošināšanā būtiski ir izvērtēt, kādi cilvēkresursi ir nepieciešami, iesaistīto personu atbildība, paredzētais budžets administratīviem izdevumiem, VRG darbības virzieni, lai sasniegtu augstu efektivitāti.

VRG darbības efektivitāte ir viena no LEADER pievienotās vērtības raksturojošām komponentēm.

Teksta garums – līdz 3000 zīmēm

Latvija plāno īstenot SVVA stratēģijas, piesaistot divu fondu finansējumu, t.i., ELFLA un EJZAF, un EJZAF ir noteikts kā galvenais fonds.

VRG, kuras saņem SVVA stratēģiju īstenošanai atbalstu no abiem fondiem, savas darbības nodrošināšanai, vietējās attīstības stratēģijas iedzīvināšanas pārvaldībai, uzraudzībai un novērtēšanai, tostarp teritorijas aktivizēšanai un publicitātes pasākumiem, atbalsts tiks piešķirts PZA 2021.-2027.gadam pasākumā "Vietējo rīcības grupu administrēšana". Pasākumā pieejamo finansējumu VRG aprēķinās atbilstoši MK noteikumiem Nr. 509⁴² 41. punktā noteiktajiem atbalsta sadales kritērijiem (30% publiskā finansējuma sadalot proporcionāli VRG darbības teritorijā esošo zivsaimniecībā nodarbināto skaitam un 70% - proporcionāli VRG darbības teritorijā ietilpstošās administratīvās teritorijas jūras krasta robežas kilometru skaitam).

Pārējās VRG, kuras SVVA stratēģijas īstenošanai saņem tikai ELFLA atbalstu KLP SP 2023.-2027.gadam intervencē LA19 "Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošana", savas darbības nodrošināšanai, vietējās attīstības stratēģijas iedzīvināšanas pārvaldībai, uzraudzībai un novērtēšanai, tostarp teritorijas aktivizēšanai un publicitātes pasākumiem, var novirzīt līdz 17 % no SVVA stratēģijas īstenošanai piešķirtā publiskā finansējuma.

Visām VRG atbalstam tiks piemērots vienotas likmes finansējums izmaksām, kas nav personāla izmaksas, saskaņā ar Vispārējās regulas Nr.2021/1060 56.panta 1.punktu – vienota likme 40 % no atbilstīgajām tiešajām personāla izmaksām var izmantot, lai segtu darbības atlikušās atbilstīgās izmaksas.

Atbalsta intensitāte 100%.

Vietējām rīcības grupām īpaša uzmanība būtu jāpievērš sabiedrības aktivizēšanai un kapacitātes veidošanai ar nolūku veicināt informācijas apmaiņu starp iesaistītajām un ieinteresētajām personām, vietējās sabiedrības iesaisti un sadarbību vietējās attīstības procesiem nozīmīgu jautājumu risināšanā, pieredzes apmaiņu, nepieciešamo zināšanu iegūšanu un citus resursus, veiksmīgai vietējās attīstības stratēģijas īstenošanai, tāpat arī sniegt atbalstu potenciālajiem atbalsta saņēmējiem projektu ideju radīšanā, projektu izstrādāšanā un projektu iesniegumu sagatavošanā un projekta iesnieguma aizpildīšanā, tādā veidā uzlabojot projektu kvalitāti, kā arī sniedzot atbalstu projekta īstenošanas un uzraudzības laikā.

Šajā sadaļā vēlams pievienot arī organizatorisko shēmu.

⁴² <https://likumi.lv/ta/id/334857-valsts-un-eiropas-savienibas-atbalsta-pieskirsanas-kartiba-sabiedrības-virzītas-vietējas-attīstības-stratēģiju-2023-2027>

